

GA - 15

РУДОЛФ ЩАЙНЕР  
РУДОЛФ ЩАЙНЕР



ДУХОВНОТО  
РУКОВОДСТВО  
НА ЧОВЕКА  
И ЧОВЕЧЕСТВОТО

превод от немски: ДИМО ДАСКАЛОВ

изготвил: ПЕТЪР ИВАНОМ РАЙЧЕВ - сканиран от книга

## СЪДЪРЖАНИЕ

	СТР.
1.ПРЕДГОВОР.....	3
2. ПЪРВА ЛЕКЦИЯ.....	3
3. ВТОРА ЛЕКЦИЯ.....	16
4. ТРЕТА ЛЕКЦИЯ.....	31

## **ПРЕДГОВОР**

В следващите страници е предадено съдържанието на изнесените от мен лекции през юни, тази година, в Копенхаген, по Време на Генералната конференция на Скандинавското Теософско Общество. Записките принадлежат на определени слушатели, които са добре запознати с Духовната Наука или Теософията. Разбира се, последното е една естествена предпоставка за тези лекции. Те са изградени върху основните положения, дадени в моите книги „Теософия“ и „Тайната Наука“. И ако тази малка книжка, съдържаща споменатите лекции, попадне в ръцете на човек, комуто липсват горните предпоставки, тя би могла да му се стори като сбор от куриозни разсъждения на една пълна фантастика. Посочените книги разкриват научните основи на всичко, изложено тук.

Стенографските записи на лекциите са изцяло преработени от мен; и все пак при публикуването им реших да запазя характера на говорната реч. В случая това трябва да бъде специално подчертано, защото според мен - в общи линии - формата на едно писмено изложение, предназначено за читателска аудитория, трябва да бъде съвсем различна от формата, с която си случу говорната реч. Този мой принцип съм спазвал при отпечатването на всичките ми досегашни лекции и книги. И ако сега давам превес на говорния език, причината е, че тези лекции трябва да се публикуват точно сега, а едно подробно редактиране в посочения горе смисъл, би изисквало твърде много време.

**Мюнхен, 20 август 1911 г. Рудолф Щайнер**

## **ПЪРВА ЛЕКЦИЯ**

Всеки човек, който размишлява върху себе си, скоро открива, че освен своето Себе (Selbst), възприемано чрез мислите, чувствата, както и чрез съзнателно насочените волеви импулси, той притежава и друго, по-пълноценно Себе, на което е подчинен като на една по-висша сила. Отначало човек възприема това второ Себе като по-низша същност, в сравнение с всичко останало, което той обхваща със своето ясно, търсещо доброто и истината съзнателно душевно същество. Затова се стреми да преодолее тази по-низша същност.

Но едно по-дълбоко самовглъбяване върху второто Себе може да ни разкрие и нещо друго. Когато се връщаме назад към това, което сме преживели или извършили, ще стигнем до странни открития. Нашият досегашен опит ще ни се стори толкова по-значим, колкото по-възрастни сме станали. И когато човек се запита: „Какво си направил или говорил по това или онова време от живота си?“ - тогава вижда, че много от извършените неща разбира едва в по-късна възраст от живота си.

Така преди, да речем, 7 или 8, а може и 20 години сме извършили неща, за които много точно може да се каже, че едва сега, след толкова време разумът ни е в състояние да проумее. Повечето хора така и не стигат до тези открития, защото просто не ги търсят в душата си. Но изключително полезно е човек да се вглежда по-често в нея. Защото в един такъв момент, когато осъзнаваш, че в предишни години си извършил неща, които едва сега започваш да разбираш - защото тогава твоят разум не е бил достатъчно зрял, за да проумее стореното или изреченото - в момент на таква откритие се проявява усещането: Човек е закрилян от една добра сила, която напират от дълбините на неговото собствено същество.

Все повече и повече нараства чувството на доверие във факта, че не си сам - в най-висшия смисъл на думата - в този свят и че това, което можеш да разбереш, е само частица от всичко извършващо се във Всемира.

Ако това наблюдение се повтаря многократно, то може да се превърне в житейска практика. Теоретически е лесно да разберем, че човек не би могъл да постигне кой знае колко много, ако действа само с осъзната рационалност или критична интелигентност. Да се замислим само в коя фаза от живота си извършваме най-важните дела? Кога постъпваме най-мъдро спрямо самите себе си? Обикновено това става в периода от раждането до онзи момент, до който човек може да се върне назад, спомняйки си, вече в по-зряла възраст, за изминалото време от своя живот. Когато се връщаме мислено три, четири, пет години назад, стигаме до определен момент в детството, зад който споменът не достига.

Подробности за този най-ранен период от живота могат да ни разкажат само родителите или други лица. Обаче нашият собствен спомен се простира назад в миналото само до определена точка. Това е моментът, в който човек се е научил да усеща своя „Аз“. За хората, чийто спомени са в рамките на нормалните граници, такъв момент задължително съществува. Но тъкмо преди този момент човешката душа е извършила за самия човек най-мъдрите неща; после, когато човек се издига до своето съзнание, той вече не може да извърши големи, величави дела, както тези, присъщи му в първите години от неговото детство, при напълно неосъзнати душевни подбуди. Защото знаем, че при своето раждане човек внася във физическия свят плодовете на предишните си земни съществувания. Така например при раждането човешкият мозък е все още твърде несъвършен инструмент. Тъпърва човешката душа трябва да изработи в него най-фините структури, които ще го превърнат в посредник за всичко онова, на което е способна самата тя. В действителност, преди да е стигнала до съзнанието, човешката душа работи над мозъка по такъв начин, че той да стане инструмент за изживяване на всички способности, заложби, качества и т.н., присъщи за нея като последица от предишните и земни съществувания.

Тази работа върху собственото тяло се ръководи от съображения, много по-мъдри от всичко, което човек може да извърши по-късно при напълно развито съзнание. Нещо повече: през този период човек трябва не само пластично да формира своя мозък, но и да научи три от най-важните неща за своето земно битие.

Първо, той трябва да научи как да ориентира своето тяло в пространството, нещо, което днес човек прави без да забелязва. С това е загатната една от най-съществените разлики между човека и животното. Животното е предопределено да развие равновесното си положение В пространството по съответен начин: едни животни се катерят, други плуват и т.н. до най-близките на човека - бозайниците. Ако зоолозите се зами сляха над този факт, те нямаше да подчертават толкова често Колко еднакви са костите и мускулите при животните и човека. А това е много по-маловажно от факта, че човек не разполага предврително със своите равновесни способности, а трябва сам да ги изгради, черпейки сили от цялото си същество. От особена важност е, че той трябва сам да работи върху себе си, за да създаде от едно същество, Коего не може да върви, такова, което може да върви изправено. Човек сам постига своето вертикално положение, своето равновесно положение В пространството; сам постига и определено отношение спрямо земната гравитация. За едно схващане, което не прониква дълбоко в нещата, няма да е трудно да оспори това, и то с привидно основание. Някои биха казали, че ние сме така организирани в нашия изправен вървеж, както например животното катерач е създадено, за да се катери. Но едно по-точно наблюдение показва, че докато при животното е налице организация, определяща положението му в пространството, то при човека душата е тази, която влиза в отношения с пространството и създава съответната организация.

Второто нещо, което човек сам научава от онази своя същност, която преминава от едно въплъщение в друго, е говорът. Чрез него той се поставя в такова отношение с другите човешки същества, че става носител на онзи духовен живот, който прониква във физическия свят. Често се подчертава, и то не без основание, че ако човек - преди да преговори - бъде оставен да живее сам на един пуст остров, без контакт с други хора, той не би се научил да говори.

Това, което сме наследили, което е вложено в нас за по-късните години така, че се подчинява на наследствените принципи, не зависи от обстоятелството, дали живеем с други хора, или не. Така например, според наследствените закони човек трябва да смени зъбите си В седмата година. Той ще смени зъбите си в тази възраст, дори и да живее на самотен остров. Но да говори, човек се научава само когато душевната му същност се активира като сила, която преминава от един живот В друг. Човек изгра-

жда зародиша на своя та говорна способност преди още да е постигнал съзнанието за своя Аз. За да се превърне В говорен апарат, формообразуването на ларинкса трябва да започне преди онзи момент, до който човек стига в своите спомени.

И следва третото нещо, по-малко известно; човек го научава чрез самия себе си, благодарение на това, което носи дълбоко в своя вътрешен свят от едно прераждане в друго. Става дума за характерния живот вътре в самия свят на мислите. С формирането на мозъка се осъществява и неговото предназначение да служи като инструмент на мисленето. Ето защо този орган още при своето възникване е така пластичен, че човек да може сам да го формира като инструмент на своето мислене, с оглед на неговата превъплъщаваща се същност. Непосредствено след раждането на човека, мозъкът е такъв, какъвто трябва да бъде според силите, унаследени от родители, прародители и т.н. Но в своето мислене човек трябва да даде израз и на своята собствена същност, разбираана като резултат от миналите земни превъплъщения. Ето защо той трябва да преобрази особеностите на своя мозък през онзи период, когато - след раждането - е станал физически независим от своите родители, прародители и т.н.

Виждаме, че през най-първите години на живота си човек извършва съществени и важни неща. Той работи върху себе си в смисъла на най-висшата мъдрост. С усилията на своя ум той никога не би могъл да постигне онова, което извършва без намесата на ума в най-ранния период от живота си. Защо всичко това става от дълбините на душата, които не се обхващат от съзнанието? Защото в този първи период от своя живот човек е много по-силно свързан чрез душата си и чрез цялата си вътрешна същност с по-висшите Йерархии на духовния свят, отколкото в по-късните години. За ясновидеца, изминал пътя на духовната еволюция, така че да може наистина да проследи същинските духовни процеси в момента, когато - връщайки се назад в спомнянето - човек постига Азовото съзнание, и разкрива нещо изключително важно. През първите години това, което наричаме „детска аура“, обгръща детето като една прекрасна човешко-свърхчовешка сила. Тази детска аура, която е същинската висша част на човека, има своите продължения в духовния свят. Но от момента, до който човек може да се връща назад в своите спомени, аурата пониква в обратна посока - към вътрешността на човека. До този момент човек може да се усеща като самостоятелен Аз, защото онова, което е било свързано с по-висшите светове, вече е провикнало в неговия Аз. Оттук нататък съзнанието само изгражда отношенията си с външния свят. В детската възраст това все още не съществува. Тогава нещата сякаш витаят около детето като в един сънищен свят. То изгражда себе си под въздействието на една мъдрост, която е извън него. И тя е по-могъща и по-всеобхватна от

цялата съзнателна мъдрост в по-късните години. Тази висша мъдрост обаче става все по-смътна и неясна за човешката душа и тя постепенно я заменя със съзнанието. Мъдростта пониква от духовния свят дълбоко в човешкото тяло, така че чрез нея човек да формира своя мозък, както виждаме, от сферата на Духа. С право може да се каже, че от едно дете може да се поучи и най-мъдрият човек. Защото това, което работи над детето, е Мъдростта и по-късно тя не участва във формирането на съзнанието; чрез нея обаче човек има един вид „телефонна връзка“ с духовните Същества, в чийто свят той пребивава между смъртта и новото раждане. От този свят продължава да се влива нещо в детската аура, така че като отделно същество човекът се намира под непосредственото ръководство на целия духовен свят, към който принадлежи и той самият. Духовните сили от този свят се вливат в детето. Те престават да се вливат в момента, до който се простира неговото нормално спомняне. Това са силите, които правят човека способен да се постави в определени отношения спрямо тежестта, т. е. гравитацията. Чрез тях става и формирането на ларинкса, както и на мозъка като жив инструмент за изразяването на мислите, чувствата и волята.

Това, което съществува в най-висока степен през детски период и позволява на човека да изгражда себе си чрез непосредствените си взаимодействия с висшите светове, се запазва и в по-късните години, макар и отношенията да се променят. Когато в по-късен период от живота си усетим, че едва сега разбираме едно или друго изживяване, това се дължи на факта, че на времето ние сме се оставили под ръководството на една по-висша мъдрост. Едва след години стигаме до причините за тогавашното си поведение. От всичко това можем да почувствуваме как непосредствено след раждането ние все още не сме напуснали света, в който сме били преди физическото си появяване, и че всъщност никога няма да го напуснем. Защото този наш дял от по-висшия духовен свят навлиза във физическия живот и ни съпровожда по-нататък. Често се случва да почувствуваме: това, което е заложено в човека е не само един висш Аз, който постепенно ще се усъвършенствува, а нещо друго, и то вече е налице като често кара човека да израства над самия себе си.

Всичко, което човек може да постигне като идеали или художествено творчество, а и всичко, което той може да произведе като естествени лечебни сили в собственото си тяло, уравновесявайки пораженията от живота, идва не от обикновения разум, а от онези дълбоки сили, работили в първите години след раждането върху ориентирането ни в пространството, върху формирането на ларинкса и мозъка. Същите сили продължават да действуват в човека и по-късно. Често пъти, когато говорим за болести и страдания, трябва да знаем, че външните сили не могат да ни помогнат,

а тъкмо собственият организъм трябва да развие вложените в него лечебни сили, защото вътре в нас работят импулси, изпълнени с мъдрост. От тези източници по-късно идват и най-добрите сили, чрез които се постига познание за духовния свят - или истинското ясновидство.

Сега идва ред на въпроса: защо въздействието на висшите сили върху човека е характерно само за първите детски години?

Отговорът на първата половина от въпроса може да бъде много лесен: ако тези по-висши сили биха действували и по-нататък по същия начин, човекът щеше да си остане завинаги дете; той не би могъл да стигне до Азовото съзнание. Това, което по-рано е действувало отвън, трябва да се пренесе в неговата собствена душевна същност. Но има и по-съществена причина, която може да хвърли още по-голяма светлина върху тайните на човешкия живот, в сравнение с току-що казаното и тя е следната. От Духовната Наука знаем, че човешкото тяло, такова каквото е то в съвременния стадий на развитие, трябва да се разглежда като резултат от други състояния, като нещо, което непрекъснато е усъвършенствувало своята сегашна форма. Който е запознат с Духовната Наука знае, че еволюцията на човека се извършва поради въздействията на различни сили върху цялото човешко същество: едни сили действуват върху физическото тяло, други върху етерното тяло, трети - върху астралното тяло. Човешкото същество поличава сегашната си форма благо дарение на това, че върху него са действували силите, които ние наричаме луциферични и ариманични. Чрез тези сили човешкото същество е станало в известно отношение по-лошо, отколкото би трябвало да бъде, ако върху него биха действували само силите, идващи от космическите духовни предводители, които се стремят единствено към правилното развитие на човека. Причините за нашите страдания, болести, както и за смъртта трябва да се търсят извън Съществата, които се опитват да ръководят развитието ни в правилната посока, а именно - в луциферическите и ариманически Същества, намесващи се често в това праволинейно развитие. През първите детски години луциферическите и ариманически сили имат съвсем слабо влияние върху човешкото същество. Те се проявяват, когато започне съзнателният живот на човека. Ако би съхранил по-дълго детския период, а с него и по-добрата част на своето същество, тогава човек не би издържал пред нейното действие, защото противодействащите луциферически и ариманически сили ще отслабят цялото му същество. Във физическия свят човек има такава организация, че може да понесе непосредствените сили от духовния свят, които действуват в него през първите детски години само докато е детински мек и пластичен. Той би се разпаднал, ако силите, чрез които възникват ориентацията му в пространството, формирането на ларинкса и на мозъка продължават да действуват в него по същия директен начин и



В по-късните години. Тези сили са толкова мощни, че нашият организъм би се разрушил, ако те биха продължили да действуват и по-късно; толкова свещени са те, че нашият организъм би загинал под техните въздействия. Ето защо по-нататък трябва да се опираме само на силите, чрез които влизаме в съзнателна връзка със свръхсетивния свят.

Сега обаче, ако бъде правилно изтълкувана, се поражда една мисъл от огромно значение. В Новия Завет се казва: „Ако не станете като децата, няма да влезете в царството небесно!“ Та какво друго може да бъде най-висшият идеал за човека, ако приемем казаното за вярно? Нищо друго, освен: все повече и по-вече да се приближава до това, което може да се нарече съзнателно отношение към силите, които през първите детски години са далеч от неговото детско съзнание. Трябваш само да подчертаем, че ако тези сили продължават да действуват направо в съзнателния живот на човека, той би рухнал. Ето защо за постигането на способности, позволяващи възприемането на свръхсетивните светове, е необходимо сериозна, внимателна подготовка. Тя ще помогне на човека да понесе това, което в обикновения си живот той не би могъл да понесе.

\*\*\*

Преминаването през последователната поредица от прераждания има своето значение за цялостната еволюция на човешкото същество. То е минало през такива прераждания в миналото и продължава пътя си напред към други. Паралелно с това напредва и еволюцията на Земята и тя ще продължи до определен момент, когато нейният път ще стигне до своя край. Тогава като физическо същество планетата Земя трябва да отпадне от единната обилност на човешките души, така както при смъртта физическото тяло на човека отпада от Духа, а човешката душа, за да живее по-нататък, навлиза в духовното царство, отредено и между смъртта и новото раждане. И когато обгърнем с поглед всичко, пред нас трябва да застане като най-висш идеал: в мига на планетарната смърт на Земята, човек да е стигнал толкова напред, че да е усвоил всички плодове от живота на Земята.

Обикновените сили на човека - а не онези, които действуват в неговото детство - идват от Земния организъм. Когато той отпадне от човешкото същество, тогава, ако човек е достигнал своята цел, той трябва да е напреднал дотам, че с цялата си същност да се отдаде на силите, които днес действуват само през детските години. Следователно, смисълът на развитието през последователните земни съществувания е постепенно да превърне целия човек, включително и неговата съзнаваща част, в израз на силите, които през първите детски години властвуват в него - без той да знае - от духовния свят. Мисълта, която завладява душата при такива

наблюдения, трябва да ни изпълва с чувство на смирение, но и със съзнание за човешкото достойнство. И тази мисъл е: човек не е сам; в него живее нещо, което всеки миг доказва, че той може да над хвърли себе си и да се издига все повече от едно прераждане в друго. И тази мисъл може да приеме все по-определена форма и тогава тя се превръща. В изключително изживяване за нещо спокойно и величаво, като в същото време пробужда усещане за смирение и скромност. С други думи: Какво има в себе си човекът? Той наистина носи в себе си един по-висш, един божествен човек и може да се почувствува живо проникнат от него, казвайки си: „Той е моят предводител вътре в мен.“

При подобни възгледи, в душата лесно се поражда мисълта, че с всичко, което може да направи, човек трябва да търси съзвучие с онази част от своето същество, която е по-мъдра от съзнателната интелигентност. Тя насочва човека от непосредствено възприемания Аз към един по-разширен Аз, спрямо който всяка фалшива гордост и всяко превъзнасяне трябва да бъдат решително изкоренявани. Това чувство по-нататък се превръща в друго, и то ни открива правилното разбиране за несъвършенствата на днешния човек и колко съвършен би могъл да стане, ако пулсиращите в него духовни импулси проявят към съзнанието му същото отношение, каквото те имат към несъзнателния душевен живот през първите детски години. Въпреки че обикновено споменът рядко се простира зад четвъртата година, трябва все пак да кажем, че действието на духовния свят, в смисъла по-сочен по-горе, обхваща първите три години. В края на този период човек вече е способен да свързва впечатленията си от външния свят с представата за своя Аз. Тази Азова представа стига до точката, до която се простира и споменът. И все пак ще подчертаем, че по правило споменът се простира назад до началото на четвъртата година от живота; само че за начеващото Азово съзнание той е толкова слаб, че остава незабелязан. Ето защо можем да обобщим, че онези висши сили, които формират човека през детските години, могат да действуват само три години. В днешния стадий от своето земно развитие човекът е така организиран, че може да приеме тези сили само три години.

Нека си предоставим сега, че пред нас стои един човек и чрез действието на някакви космически сили обикновеният Аз е един вид отстранен от този човек. Следователно бихме могли да приемем, че е възможно обикновеният Аз, който преминава заедно с човека през различните възплъщени, да бъде отстранен от физическото, етерното и астралното тяло - и че след това в неговите три тела би могло да се внесе такъв Аз, който действа във връзка с духовните светове. Какво би трябвало да се случи с такъв човек? След три години неговото тяло би трябвало да се разруши! Чрез световната Карма би трябвало да се случи нещо, щото духовните сили,

свързани с висшите светове, да не могат да живеят в това тяло повече от три години.\* /\* В прехода от детската към по-късната възраст жизнената способност на човешкия организъм се запазва, понеже той може да се променя. През по-късната възраст той вече не може да се променя; ето за що не може да съществува по-нататък с предишния си по-висш Аз./

Едва в края на всичките си земни съществувания човек ще развие в себе си това, което ще му позволи да живее повече от три години със споменатите духовни сили. Но тогава човек ще си каже още: „Не аз, а тъкмо тази висша същност, която винаги е била тук, тя работи сега в мен.“ По-рано той не би могъл да се изрази така или най-много би казал: „Аз чувствавам това по-висше Същество, но все още не съм стигнал с моя реален общо-човешки Аз дотам, да му дам пълен живот в себе си.“

Ако някога към средата на Земната епоха в света би бил поставен един човешки организъм, от който по-късно определени космически сили заменят обикновения Аз с такъв Аз, който иначе действа само през първите три години от живота - и както знаем, остава свързан с духовните светове и периода между смъртта и новото раждане - тогава колко време би могъл такъв човек да живее в земното тяло? Приблизително три години, защото чрез световната Карма би трябвало да настъпи нещо, което би разрушило този човешки организъм.

Това, което изложихме дотук, вече е съществувало в историята на човечеството. Човешкият организъм, застанал при Кръщението в река Йордан, когато Азът на Исус от Назарет напуска трите тела, приема след Кръщението напълно съзнателно онзи по-висш, общочовешки Аз, който иначе - незабележимо за човека - чрез мировата мъдрост работи върху детето. Наред с това обаче възниква и необходимостта този свързан с висшия духовен свят Аз да живее само три години в човешкия организъм. После идват такива събития, че след три години земният живот на това Същество стига до своя край.

Външните събития, които настъпиха в живота на Христос Исус, трябва да се приемат като обусловени от посочените по-горе вътрешни причини. Те са само Външен израз на тези причини.

С това се загатва и по-дълбоката връзка между Предводителя в човека, проблясващ като в сумрачна светлина през нашето детство, и винаги действащ под повърхността на нашето съзнание като най-добрата част в нас и от друга страна - онова, което някога навлезе в цялата еволюция на човечеството така, че можа да просъществува три години в обвивките на едно човешко същество.

Какво се появява в този по-висш Аз, който е свързан с духовните Йерархии и който навлезе в човешкото тяло на Исус от Назарет при Кръщението в Йордан. Събитието беше символично описано в образа на гълъба ка-

то знак на слизащия Дух с думите: „Този е моят Възлюбен син, аз днес го родих!“ (защото тези са истинските думи). Когато вникнем в този образ, пред нас се очертава най-висшият човешки идеал. Защото всичко това не означава нищо друго, освен че в историята за Исус от Назарет ни се възвестява: „Във всеки човек може да бъде открит Христос!“ Дори и да не съществуваха никакви Евангелия и никакви предания за живота на Христос чрез вникването в човешката природа ние пак бихме стигнали до истината, че Христос живее във всеки човек.

Да бъдат разпознати действащите сили в детската възраст означава да познаем и Христос в човека. Но сега възниква въпросът: Води ли това познание също и до признаването на факта, че Христос наистина някога е живял на Земята в човешко тяло? На този въпрос можем да отговорим утвърдително без наличието на каквито и да е документи. Защото истинското ясновидско себепознание довежда съвременния човек дотам да види, че в човешката душа могат да бъдат намерени сили, Които идват от Христос. През първите три детски години тези сили действуват, без човек да допринесе нещо от себе си. Но в по-късните години те могат да действуват само когато човек търси Христос в себе си чрез вътрешно вглъбяване. Днес човек намира Христос в себе си, но той не винаги е можел да стори това. Съществуваха епохи, когато никакво вътрешно вглъбяване не можеше да доведе човека до Христос. Че това е така, научаваме пак от ясно-виждащото познание. Между миналите епохи, когато човек не е можел да намери Христос в себе си, и настоящата, когато това е възможно, се простира земният живот на Христос. И тъкмо този земен живот на Христос е причината, за да Го откриваме в себе си. И така, за ясно-виждащото познание фактът, че Христос е живял на Земята не се нуждае от никакви исторически документи и доказателства.

Бихме могли да допуснем, че Христос е казал: „Аз искам да бъда за вас, хората, такъв идеал, който издигнат в духовния свят да представлява същото, което иначе се извършва в тялото. През първите години от своя живот човек се научава да върви, благодарение на духовния свят, т.е. човек поема своя земен път чрез Духа. От него той се научава и да говори, да изразява истината - или с други думи: през първите три години от своя живот човек разкрива същността на истината чрез звуците. А и самият живот, който човек прекарва на Земята като Азово същество, получава своя органичен вид през същите тези години. И така човек научава тялото си да върви, т. е. да намира „пътя“, научава се да изразява „истината“ чрез своя организъм, научава се и на това да дава физически израз на „живота“, възникнал от Духа. Ето защо едва ли можем да си представим по-съдържателно тълкуване на думите: „Ако не станете като малките деца, няма да влезете в царството небесно.“ Като изключителен израз на Христо-

вия Аз са и думите: „Аз съм Пътят, Истината и Животът!“ Както висшите духовни сили формират детския организъм, така че той несъзнателно става телесен израз на Пътя, Истината и Живота, така и човешкият Дух, проникнат от Христос, постепенно става съзнателен носител на Пътя, Истината и Живота в по-късните години. Така в хода на земното си развитие човек сам може да стигне до онази сила, която през детските години ръководи - незабележимо за него - цялото му битие.

Думи като тези за Пътя, Истината и Живота със силата на своето въздействие са способни да отворят вратите към вечността. Когато човек стигне до истинското себепознание, те вече прозвучават от неговите душевни дълбини.

Такива наблюдения разкривят два аспекта от духовното ръководство на човека и човечеството. Първо, че чрез себепознание намираме Христос в себе си като наш предводител. Ние винаги можем да стигнем до Него, като се започне от онази епоха, в която Христос живя на Земята, защото оттогава насам Той е винаги в човека. И второ, че когато към историческите документи прибавим това, което намираме без тяхна помощ, ние откриваме истинската същност на тези документи. Те потвърждават исторически нещо, което се появява чрез самото себе си в дълбините на душата. Ето защо тези документи са част от онова ръководство на човечеството, което трябва да насочи душата към самата нея.

Ако така разбираме свещения смисъл на думите: „Аз съм Пътят, Истината и Животът!“, ние долавяме колко неуместен е въпросът: Защо, след като е преминал през толкова прераждания, човек започва новия си земен път отново като дете? Оказва се, че това привидно несъвършенство е едно непрекъснато напомняне за най-висшето начало в човека. И колкото може по-често - поне всеки път при влизането в живота - трябва да си припомним този велик факт, че в основата на всяко земно съществуване стои онова Същество, което остава недокоснато от несъвършенстваща на земния свят.

Не е добре, когато в Духовната Наука, Теософията или въобще в Окултизма се дават много дефиниции и понятия. По-добре е не да дефинираме, а да характеризираме и пробуждаме чувството за това, което е в действителност. Ето защо и тук трябваше да се пробуди усещане за характерните особености на първите три години от човешкия живот и за тяхното отношение към онази светлина, която се излъчва от Кръста при Голгота. Това чувство показва, че през човешката еволюция преминава импулс, за който с право може да се каже, че думите на апостол Павел се превръщат в истина: „Не Аз, а Христос в мен!“ Нужно е само да знаем какво представлява в действителност човекът и от такова познание можем да стигнем до разбиране на Христовата същност. Само когато стигаме до тази идея

за Христос чрез истинско и точно разглеждане на човечеството и знаем, че най-добре откриваме Христос, когато Го търсим първо в себе си, за да се върнем после към библейските източници, едва тогава тя получава своята велика стойност. Няма по-голям и по-съзнаващ ценител на Библията от човека, открил Христос в посочения смисъл. Бихме могли да допуснем, че едно същество, да речем обитател на Марс, който никога не е чувал за Христос и Неговото дело, слиза на Земята. Много от нещата, които стават върху нашата планета, ще останат за него неразбираеми; много от нещата, които интересуват хората, за него няма да представляват никакъв интерес. От значение за него ще бъде само централният импулс на Земното развитие: Христовата идея, както тя е намерила своето проявление в самия човек.

Само който може да възприеме това, би могъл да разбере правилно и Библията; защото всичко, което е ви дял най-напред в себе си, сега го намира по чудесен начин в Библията и тогава си казва: „Съвсем не е нужно да бъда така възпитан, че да ценя особено много Евангелията; сега аз заставам пред тях като един напълно съзнаващ човек и благодарение на знанията от Духовната Наука те ще засияят с цялото си величие.”

Няма да бъде пресилено твърдението, че ще дойде време, когато ще се утвърди възгледът: Хората, които чрез Духовната Наука могат правилно да ценят Евангелията, ще ги признаят като ръководещ документ за човечеството, в смисъл, който ще бъде много по-верен от днешното им тълкуване. Едва чрез вникването в същността на човека, човечеството ще се научи да вижда какво се крие в дълбините на тези източници. И тогава то ще си каже: „Щом в Евангелията се намира това, което принадлежи към самата същност на човека, то сигурно е внесено в тях от хората, които са ги написали някога на Земята.” За техните автори с особена сила важи правилото, че колкото по-възрастен става човек, толкова повече неща има да каже от своя живот. Смисълът на някои негови действия се разбира едва след много години. Трябва да смятаме авторите на Евангелията за личности, които са писали под вдъхновението на техния по-висш Аз, който работи върху човека през детските му години. И така, Евангелията са произведения, черпещи от онази мъдрост, която изгражда и формира човешкото същество. Човекът е откровение на Духа чрез своето тяло; Евангелията са откровения на Духа чрез писаното слово.

Ето как понятието „инспирация” придобива своето истинско значение. Както през първите три години на детството мозъка е под въздействието на висшите духовни сили, така и в душите на евангелистите са били вложени сили от духовните светове, които са позволили написването на Евангелията.

И тъкмо в един такъв факт се изразява духовното ръководство на човечеството. Човечеството се ръководи истински, когато wśród него действуват личности, които оставят документи, черпейки от същите сили, участващи в изграждането на самия човек. И както отделният човек прави или казва неща, които разбира едва в по-късна възраст, така и цялото човечество постигна в лицето на евангелските автори посредниците, донесли в своите писания такива откровения, които ще бъдат разбрани едва по-късно. Колкото повече напредва човечеството, толкова повече ще бъдат разбрани тези документи. Човек може да почувствува в себе си духовното ръководство, а човечеството може да го почувствува в онези личности, които действуват в смисъла на евангелските автори. Изграденото дотук понятие за ръководството на човечеството може да бъде в изместен смисъл разширено. Да предположим, че даден човек е намерил последователи на своето учение. В случая, едно истинско себепознание ще му помогне да признае, че намирайки последователи, това само по себе си означава: „Аз имам да съобщя неща, които не идват от мен.“ Нещата са подставени така, че духовните сили от висшите светове проникват в неговите последователи и намират в Учителя подходящия инструмент, за да се изявят.

Такъв Учител би разсъждавал по следния начин: „Когато бях дете, аз се развивах чрез силите, които действуваха в мен от духовния свят. Най-доброто, което сега мога да направя, също се дължи на висшите светове и аз не бива да го приемам като плод на моето съзнание.“ Да, подобен човек може да си каже още: „Нещо демонично, нещо като демон - но „демон“ в смисъла на една добра духовна сила - действува чрез мен от духовния свят върху учениците.“ Подобно усещане е имал и Сократ, за когото Платон разказва, че той говорел за своя „демон“ като за нещо, което го ръководи и направлява. Много опити са правени да се обясни Сократовия „демон“. Обаче демонът може да бъде обяснен само ако знаем, че Сократ можеше да усеща нещо подобно на това, което вече описахме. И тогава ще разберем също, че през трите или четирите века, когато Сократовият принцип действуваше в Гърция, чрез Сократ там проникна едно настроение, което можа да послужи като подготовка за едно друго велико събитие. Настроението, че човекът все още не е това, което ще стане, когато изцяло бъде проникнат от висшите духовни сили, това настроение продължи да съществува и по-нататък. Най-добрите, при които това настроение вземаше превес, по-късно разбираха най-добре думите: „Не Аз, а Христос в мен!“ Защото те можеха да допълнят: „Сократ говореше за нещо демонично в себе си, което идва от висшите светове, но едва чрез Христовия идеал става ясно, за какво точно е говорел Сократ.“ Само че

Сократ все още не можеше да говори за Христос, защото по негово време никой не можеше да намери Христовото Същество в себе си.

И тук ние отново усещаме нещо от духовното ръководство на човечеството: нищо не може да бъде внесено в човечеството без подготовка. Защо апостол Павел намери своите най-добри последователи тъкмо в Гърция? Защото чрез сократизма там беше подготвена почвата за споменатото настроение. С други думи: онова, което става по-късно в еволюцията на човечеството, има своите корени в предишни събития, чрез които хората са станали достатъчно зрели, за да възприемат идващите събития. Не усещаме ли тук колко далеч се простира ръководещият импулс, който минава през човешката еволюция, и как в подходящия момент той поставя подходящите хора там, където те са нужни за еволюцията. В такива факти се изразява засега духовното ръководство на човечеството.

## **ВТОРА ЛЕКЦИЯ**

В описанията на дребните гърци за големите учители и водачи на древен Египет и неговия духовен живот можем да открием забележително сходство между това, което се появява в индивидуалния човешки живот и това, което пулсира в цялото развитие на човечеството. Разказва се например, че когато питали египтяните кой ръководи живота им, те отговаряли: „В онези най-древни тъмни времена сред нас са господствали Боговете и едва по-късно като водачи идват хората.“

Египтяните наричали своя пръв водач във физическия свят с името „Менес“ и той бил признат за водач, стоящ близо до човека. А това означава: ръководителите на египетския народ се позовавали на факта, че по-рано, както е описано в гръцките хроники, самите Богове са насочвали и ръководели народа. В тези дневни предания ние винаги трябва да търсим точния смисъл. Какво са имали предвид египтяните, казвайки: „Богове бяха за нас царете, Богове бяха и нашите големи Учители.“ Този, който би дал такъв отговор на питащия грък, е разбирал, че ако се пренесем в древен Египет и попитаме онези, които са стигнали до мъдростта на висшите светове: „Кои са всъщност вашите Учители?“, те биха отговорили: „Ако трябва да говоря за моя истински Учител, аз не мога да посочвам този или онзи човек и да кажа; този или онзи е моя Учител; ако искам да посоча моя Учител, аз трябва първо да се пренеса в състояние на ясновидство „- а от Духовната Наука знаем, че в древността това е било относително по-лесно, отколкото днес - и тогава откривам моя истински вдъхновител, моя истински Учител. Той се приближава към мен само когато е отворен моя духовен взор.“ Защото в древен Египет от духовните светове се спускали към човека такива Същества, които не са имали въплъщения в човешко физическо тяло. В далечните времена на Египет чрез физическите



човеци са господствали и получавали именно Боговете; а под „Богове“ египтяните разбирали онези Същества, които предхождат човек в неговото развитие.

Според Духовната Наука преди нашата планета да е станала „Земя“, тя е минала през друго планетарно състояние, което означаваме като „Лунно състояние“. По време на това състояние човекът все още ни е бил „човек“ в днешния смисъл; на „Старата Луна“ обаче е имало други Същества, които не са притежавали днешната човешка форма, те са били устроени различно от днешния човек, но тогава те са се намирали на такава степен от развитието, каквато човекът е постигнал на Земята днес. Ето защо може да се каже, че върху старата планета Луна, която загина и от която покъсно произлезе Земята, живееха Същества, които бяха предшественици на човека. В християнския езотеризъм те се наричат Ангели (Ангелои). Над тях стоят Архангелите (Архангелои). Архангелите космическа епоха са били „човеци“, както и Ангелите. Това което християнският езотеризъм нарича Ангели или Ангелои, а източната мистика - „дхианични Същества“, са били именно „човеците“ през Лунния период. По време на сегашната Земна епоха тези Същества - доколкото те са завършили своето развитие на Старата Луна - стоят с една степен над човека. Едва в края на Земното развитие човекът ще стигне до равнището, което тези Същества са имали в края на Старата Луна. Когато започна Земното състояние на нашата планета и човекът се появи на Земята, тези Същества не можеха да се явят в една външна човешка форма. Защото човешкото тяло - каквото е то от плът и кръв - е преди всичко продукт на Земята; то е пригодено само за съществата, които днес са тук като „човеци“. А Съществата, които стоят с една степен над човека - когато Земята беше в началото на своето развитие - не можеха да се въплъщават в човешки тела; те можеха да участвуват в ръководството на Земята само като озаряваха и вдъхновяваха изпадащите в състояние на ясновидство хора, така че чрез тях, т. е. по един околел път, те се намесваха в развитието на цялата Земна история.

Следователно древните египтяни все още можеха да си спомнят за онова състояние, при което ръководещите личности имаха живо съзнание за връзката си с това, което наричаме Богове, Ангели или дхианични Същества. Що за Същества бяха те, след като никога не са се въплъщавали в човеци и никога не са приемали човешка форма от плът и кръв, а все пак са действали в развитието на човечеството? Те бяха предшественици на човека, издигнати с една степен над него.

Днес много се злоупотребява с една дума, която можем да използваме и тук, думата „сврѣхчовек“. Ако наистина искаме да говорим за „сврѣхчовеци“, бихме могли да назовем с това име тъкмо тези Същества, които

на Старата Луна, предходната планетарна степен на Земята, са били човеци, а сега са издигнати над човека. Те можеха да се явят на ясновиждащите хора само в своите етерни тела. Така именно те слизаха от духовния свят към Земята и се намесваха в ръководството на нейните следатлантски епохи. Тези Същества имаха забележителното качество - имат го и днес - че нямат нужда от мислене; бихме могли да допълним, че те просто не са способни да мислят така, както мисли човекът. А как мисли той? Малко или много той винаги тръгва от определена изходна точка и си казва: „Да, аз проумях, разбрах това или онова“- и от тази точка той се стреми да разбере и други неща. Ако не беше такъв пътят на човешкото мислене, то училището не би било толкова трудно за някои хора. Не може да се учи математика от днес за утре, защото трябва да се започне от определено място и да се напредва по-нататък. Това трае дълго. Не можем с един поглед да обгърнем целия мисловен свят, защото човешкото мислене протича във времето. Не може строежът на един мисловен поток да се прояви изведнъж в душата. Човек трябва да се старае, да се напъра, за да намери по-нататъшния ход на мислите. Тази особеност на човека не съществува у споменатите Същества; при тях една мисловна конструкция протича със същата бързина, с която например едно животно реагира, знаейки по инстинкт, че има пред себе си нещо за ядене, което може да погълне. При животните няма никаква разлика между инстинкт и размишление, те са едно и също. Както на своята степен и в своето царство животните имат съответните инстинкти, така и тези дхианични Същества или Ангели имат непосредствено духовно мислене, непосредствена духовна представа и чрез този непосредствен представено вътрешен живот те съществено се различават от човека.

Лесно е да разберем, че за тези Същества е невъзможно да използват мозък като нашия или физическо тяло като нашето. Те трябва да си служат с етерното тяло, защото човешкото тяло и човешкият мозък предават само такива мисли, които протичат във времето, докато тези Същества не образуват мисли във времето, а веднага като от само себе си удавят проблясането на отправената към тях мъдрост. В този смисъл те не могат да мислят грешно, както това се случва с хората. Протичането на техните мисли става под формата на една непосредствена инспирация. Ето защо онези личности, които можеха да влизат във връзка с тези свръхчовешки или ангелски Същества, стигаха до съзнанието, че са изправени пред една сигурна, безпогрешна мъдрост. Следователно, когато още в древен Египет човек - независимо дали като Учител или цар - заставал пред своя духовен водач, той знаел: заповедта, която той дава, мъдростта, която произнася, са непосредствено верни; те не могат да бъдат погрешни. Това са усещали после и онези, на които са били предавани тези мисли.

Тогавашните ясновиждащи предводители на човечеството можеха да говорят по такъв начин, че хората да вярват в думите им като в послания от духовният свят. Накратко: през онези епохи е съществувал един непосредствен поток нагоре към висшите ръководещи духовни Йерархии.

Действието на онези сили, което описахме като характерно за детската възраст на човека, може да се наблюдава изобщо върху целия човешки свят. Тези сили витаят над цялата човешка еволюция и всъщност са част от духовните Йерархии, най-близката от които е тази на Ангелоите или свръхчовешките Същества, издигащи се в духовните сфери с една степен над човека. От тези сфери те свалят това, което тласка напред човешката култура. Както на физическо равнище тази мъдрост се изразява в телесното формиране през детството, така по сходен начин тя участва и в еволюцията на културата през миналите епохи.

Египтяните, които разказват за своята връзка с Боговете, просто усещали, че душата на човечеството е отворена към духовните Йерархии. Както детската душа отваря своята аура към Йерархиите до онзи вече изложен в началото момент, така и цялото човечество е отваряло своя свят за действието на Йерархиите, с които то е било дълбоко свързано. Тази връзка беше най-забележителна при онези Учители, които нарича ме свещените Учители на Индия, великите Учители на онази първа следатлантска или индийска култура, която се разпространи в Южна Азия. След атлантската катастрофа обликът на Земята беше вече друг и в източното полукълбо се оформиха Азия, Европа и Африка в техния сегашен вид. А това беше преди времето, за което се говори в споменатите древни източници. Днешният човек сигурно ще си изгради в общи линии една твърде погрешна представа за великите Учители на Индия. Защото ако един съвременен обра зован човек би застанал пред един от индийските Учители, той би възкликнал учудено: „Този ли е вашият мъдрец? Аз никога не съм си го представял така!“ Защото древните индийски Учители не биха могли да изразят нищо умно, в смисъл на днешните разбирания. В съвременен смисъл те са били най-обикновени хора, които биха отговорили по твърде елементарен начин дори на въпроси от ежедневиия живот. Имало е даже периоди, когато е било трудно да се изтръгне от тях нещо друго, освен една или друга дума, която за съвременния човек би изглеждала твърде незначителна. Но имало и такива периоди, през които тези свещени Учители били нещо съвсем различно от обикновените хора. През такива моменти те трябвало да се събират заедно по седем на брой, защо онова, което всеки от тях поотделно усещал в себе си, можело да се прояви само като в една обща хармония от седем тона едва в съчетание с останалите шестима, така че всеки - според особеностите на своя инструмент и на своето развитие - можел да вижда едно или друго. И от съзвучието на

това, което виждал всеки един от тях, възниква звучащата от ония древни времена прамъдрост, ако наистина можем да разчетем правилно древните окултни източници. Тези източници не са откровения на Ведите - колкото и да им се възхищаваме днес - защото свещените Учители на Индия са разпространявали своите знания в много по-ранна епоха от тази, в която са създадени Ведите. И само твърде слаб отзвук от тях е преминал в тези велики творения. Но когато всеки един от тези мъже заставал пред някои от свръхчовешките предшественици на човечеството, когато отправял своя ясновиждащ поглед и своя пречистен, „ясночуващ“ слух към висшите светове, тогава от очите му заблестявала светлина като слънце. И тогава всичко, което той съобщавал на околните, действувало върху тях завладяващо, така че тези, които слушали, знаели: сега вече пред нас говори не обикновената човешка мъдрост, сега Боговете, свръхсетивните Същества, са тези, които действуват в човешката култура.

Именно от такова проникване на Боговете и тяхното знание се заражда началото на древните култури.

Едва по-късно през следатлантските епохи постепенно се затваря, така да се каже, вратата към божествения духовен свят, която дотогава е била широко отворена за човешката душа. И всред различните народи и страни е можело да се усети как човекът е бил оставен да разчита все повече и повече сам на себе си. Така ние виждаме как това, което се появява при детето, става и с цялото човечество, макар и в друг смисъл. Най-напред божествено-духовният свят провиква в несъзнаващата детска душа и изгражда тялото; после идва мигът, когато човек започва да чувства своя „Аз“, мигът, до който той може да стигне, връщайки се към своите спомени. Преди това обаче се простира по-ранният период, за който обикновено липсва спомен, но от който дори най-мъдрият може да се поучи - направо от душата на детето. Оттам нататък всеки е оставен сам на себе си, явява се Азовото съзнание и сега всичко се допълва така, че човек е вече способен да си спомня преживяното.

Също и в живота на отделните народи идва време, когато те започват да се чувствуват все по-изоставени от божествената инспирация на своите праотци. Както детето се откъсва от аурата, обгръщаща главата му през първите години от раждането, така и божествените праотци се отдръпват все повече от живота на народите и хората остават сами със своите знания и придобит опит. И там, където историята разкрива всичко това, се усещат и първите мигове от духовното ръководство на човечеството. Египтяните нарекли „Менес“ този, който основал първата човешка култура и загатват, че от този период нататък човек добива също и способността да греша, да се заблуждава. Защото той започва да се уповава главно на своя мозък. Фактът, че човек може да потъва в грешки и заблуждения - след

като Боговете се откъсват от хората - намира символичен израз в създаването на лабиринта, който е един вид копие на мозъчните гънки. Мозъкът става инструмент на самостоятелното човешко мислене, на човешките мисли, сред които човек може да се изгуби като в лабиринт.

В Ориента наричат Манас човека като мислещо същество, а Ману е първият представител на мислещото човечество. А гръцките народи нарекоха Минос първия строител на човешкия мисловен принцип и с Минос е свързана легендата за лабиринта, защото хората чувстваха, че от неговото време насам постепенно те са преминали от непосредственото божествено ръководство към друг вид ръководство, при което „Азът“ изживява по нов начин влиянията на висшия духовен свят.

Освен онези праотци на хората - истинските свръхчовеци - които приключиха човешкото си развитие на Старата Луна и станаха Ангели, има и други Същества, които на Луната не успяха да завършат своето развитие. Съществата, които източната мистика нарича „дхианични“, а християнският езотеризъм - "Ангели", приключват еволюцията си на Старата Луна и когато човекът започва своето развитие на Земята, те стоят вече с една степен над него. Но имаше и други Същества, които на Старата Луна не бяха завършили своето човешко развитие, какъвто е случаят и с висшите категории на луциферическите Същества. Когато започва Земяното състояние на нашата планета, в смисъла на казаното по-горе, човекът не е бил единственото същество на Земята; той приемал също и вдъхновението, инспирацията на други божествено-духовни Същества, защото иначе – подобно на детето - не би могъл да напредва в своето развитие. Така че освен човекът-дете, косвено са присъствували на Земята и такива Същества, които са приключили своето развитие на Старата Луна. Между тях и хората имаше и такива Същества, които не бяха завършили развитието си на Луната и стояха по-високо от човека, защото още през периода на Старата Луна те биха могли да станат Ангели, дхианически Същества. Обаче там те не стигнаха до пълна зрялост, изостанаха спрямо Ангелите, но все пак превъзхождаха човека и всичко що се отнася до неговите способности и качества. Това по принцип са онези Същества, които сред луциферическите Духове заемат най-ниската степен. Тъкмо с тези Същества, намиращи се между човека и Ангелите, започва царството на луциферическите Същества.

Спрямо тях човек много лесно може да изпадне в заблуждение. Бихме могли да зададем въпроса: „Защо божествените Духове, регентите на Доброто, са допуснали тези Същества да изостанат и чрез тях в човечеството да проникне луциферическият принцип?“ Би могло да се възрази още, че добрите Богове нарочват всичко на този свят към доброто. Друго недоразумение, което би могло да възникне, се изразява в мнението, че

тези Същества са „зли“ Същества. И в двата случая имаме работа с недоразумения. Защото те съвсем не са „зли“, въпреки че произхода на злото в развитието на човечеството трябва да се търси в тях. Те стоят, както казахме, между човека и свръхчовеците. В известен смисъл те надвишават по съвършенство човека. По отношение на всички способности, които хората тепърва трябва да развият и придобият, те са стигнали вече до една висока степен и се различават от описаните по-горе предци на човека по това, че - поради недovършената си човешка еволюция на Старата Луна - те все "още са способни да се инкарнират в човешки тела, докато хората напредваха в своето развитие на Земята. Докато истинските дхиянически или Ангелски Същества, великите вдъхновители на човека, на които се позоваваха египтяните, не можеха да се явят в човешки тела, а показваха своите откровения чрез човеците, то Съществата, които са между човека и Ангелите бяха способни още през далечното минало да се въплъщават в човешки тела. Ето защо в Лемурийската и Атлантската епоха по Земята са ходили не само обикновени човешки същества, които по пътя на своите реинкарнации трябваше да стигнат до това, което отговаря на идеала на човечеството, но между хората от тези епохи имало и такива, които само външно наподобявали човека. Те имали човешко тяло, защото външната форма на един човек от плът зависи от земните условия. С други думи, през тези древни епохи между човеците се намирали и такива същества, които принадлежали към най-низшата категория луциферически индивидуалности. Освен Ангелските Същества, които действуват върху човешката култура чрез човеците, на различни места са се инкарнирали такива луциферически Същества, които основават различните човешки култури. И когато в митовете и легендите на древните народи се описва, че тук или там е живял един или друг велик Учител, който е основал дадена култура, за такава индивидуалност не може да се твърди: тук имаме въплъщение на едно луциферическо Същество, което носи в себе си нещо зло; всъщност чрез тези Същества в човешката култура били внасяни изключително благотворни импулси. От Духовната Наука знаем, че в древните епохи, а именно през Атлантската епоха е съществувал един вид човешки праезик, един вид говор, който бил еднакъв по цялата Земя, защото през онези времена говорът бил нещо, което идва от вътрешността на душата в много по-голяма степен, отколкото днес. Това може да се види от следното. През Атлантската епоха хората чувствували всички външни впечатления така, че душата, която би искала да изрази тези впечатления чрез един звук, усещала вътрешния подтик към образуване на съгласни. Следователно това, което съществувало в пространството е давало подтика да бъде подражавано чрез съгласните звуци. Шумът на вятъра, шумът на вълните, подслоняването в един дом, всичко

това човек усещал и изразявал с помощта на съгласните. Докато вътрешните изживявания, които човек изпитвал, като например скръб или радост, или пък това, което е изпитвало друго същество, били подражавани чрез гласните звуци. От всичко това се вижда, че в процеса на говора душата се сраства с външните процеси и Същества. От Акашовата хроника научаваме друг пример: към една колиба, в каквито се подслонява от прадревни времена човекът и неговото семейство, издигаща се като свод в пространството, се приближавал например даден човек, наблюдавал колибата, наблюдавал как нейният свод се издига над семейството. Този човек изразявал закрилящата сводеста форма на колибата чрез една съгласна, а благоразположението на душите в обитаващите я същества - нещо, към което той сам можел да изпита съчувствие - изразявал чрез една гласна. Така възниквала мисълта: „Закрила“, „Аз имам закрила“, „Закрила над човешките тела“.

Тази мисъл се предавала чрез съгласни и гласни звуци, които не могли да бъдат други освен такива как вито са били, защото те се явявали като непосредствен израз на съответното изживяване.

Така изглеждали нещата по цялата Земя. Никаква измислица не е това, че някога е съществувал единен човешки „праезик“. И в известен смисъл Посветените на всички народи умеят да възприемат този първичен език. Във всички езици има определени звукосъчетания, които са не друго, а останки от първичния човешки език.

В човешката душа говорът се пробужда чрез вдъхновението или инспирацията на свръхчовешките Същества, на истинските предци на човека, които са завършили своето развитие на Луната. Но ако съществуваше само това развитие, тогава целият човешки род в общи линии би останал като в една огромна общност; по цялата Земя щеше да се говори и мисли по един и същ начин. Индивидуалността и своеобразието, а наред с тях и човешката свобода изобщо не биха могли да възникнат. За да се превърне човек в една индивидуалност, сред човечеството трябваше да настъпят разцепления. Фактът, че в различните области на Земята се формират различни езици, се дължи на действието от страна на такива Учители, в които е било инкарнирано едно луциферическо Същество. Според обстоятелството, дали в този, или онзи народ е било инкарнирано едно или друго изостанало Ангелско Същество, то е можело да научи хората на един или друг език. Следователно, способността на всички народи да говорят на определен език произхожда от съществуването на такива велики просветители, които всъщност са били изостанали Ангелски Същества, стоящи все пак далеч по-високо от непосредствено заобикалящите ги човещи. Например в съществата, описани като първоначалните герои на гръцките или други народи, действащи под човешка форма, са били инкар-

нирани изостанали Ангелски Същества. Ето защо те не трябва да бъдат окачествявани като „зли“ Същества. Напротив, те донесоха на хората това, което им дава възможността да станат свободни навсякъде по Земята, както и диференциацията сред тях, без която те щяха да образуват една обща и безлична маса по цялата Земя. Така е с езиците, така е с много други области на живота. Индивидуализирането, диференцирането, свободата - бихме могли да кажем - идват от тези Същества, които бяха изостанали от развитието си на Старата Луна. Разбира се, мъдрото ръководство на света е възнамерявало - в хода на планетарното развитие - да доведе всички същества до тяхната крайна цел; ако обаче това би било осъществено по един пряк начин, много неща нямаше да бъдат постигнати. Определени Същества бяха задържани в своето развитие, защото имаха да изпълняват особени задачи в еволюцията на човечеството. Понеже Съществата, изпълнили докрай задачата си на Луната, можеха да изградят само една единна човешка общност, трябваше да им се противопоставят онези Същества, които - изоставайки на Луната - получиха възможността да превърнат един свой недостатък в нещо добро.

Сега обаче идва и вероятността от следния въпрос: защо все пак на света съществува злото, лошото, несъвършеното, болестното? Нека разгледаме нещата във връзка с описаните вече несъвършени Ангелски Същества. Всичко, което в даден момент представлява нещо несъвършено и изостанало, в хода на развитието ще се превърне в нещо добро. Разбира се, това не означава, че тази истина може да оправдае лошите постъпки на хората. С това отговаряме и на въпроса защо мъдрото ръководство на света позволява някои Същества да изостанат в своето развитие. Именно защото за следващата епоха, която идва след периода на тяхното изоставане, този факт ще придобие друг, положителен смисъл. Когато народите все още не можеха сами да се управляват, съществуваха Учителите на тези народи и на отделните хора. И всички Учители на отделните народи - Кадмос, Хеопс, Пелопс, Тезей и т. н. - имаха дълбоко в душите си едно или друго Ангелско Същество. Оттук се вижда, че фактически и в това отношение човечеството е подчинено на едно мъдро, духовно ръководство.

На всяка степен от развитието изостават Същества, които не са успели да постигнат крайната си цел. Да погледнем отново към древната египетска култура, която се разви преди много хилядолетия в долината на Нил. Тогава на египтяните се откриваха свръхчовешките Учители, за които египтяните казваха, че те ръководят хората като Богове. Заедно с тях обаче действаха и такива Същества, които бяха достигнали своята ангелска степен само наполовина или отчасти. Трябва да сме наясно, че в древен Египет човекът беше достигнал определена степен от развитието, т.е. душите на съвременните хора бяха достигнали през египетската епоха съот



ветната степен. Обаче не само ръководеният човек постига нещо, но и за ръководещите Същества процесът на ръководството означава нещо, което ги тласка напред в тяхното собствено развитие. Например, един Ангел е нещо повече, след като известно време е ръководил хората, в сравнение с това, което е бил по-рано. Чрез своето участие в ръководенето напредва също и Ангелът - както „истинският“, така и изоставащият. Всички същества могат да се развиват, всичко се намира в непрекъснато развитие. Но на всяка степен от развитието има изоставащи Същества. Така в древната египетска култура различаваме: Божествени ръководители, Ангели, после полубожествени ръководители, които още не са постигнали ангелската степен, и накрая хората. Обаче определени Същества от редовете на свръхчовеците отново изостават, т.е. не ръководят така, че да проявят всички свои сили; те изостават като Ангели по време на древната египетска Култура. По същия начин изостават и несъвършените свръхчовешки Същества. Следователно, докато долу хората напредват, горе определени индивидуалности - намиращи се всред дхианичните Същества или Ангели - също изостават в своето развитие. И когато египетско-халдейската култура угасна и започна гръко-римската, са налице изостанали ръководещи Същества от предишната културна епоха. Обаче те не могат да упражняват вече своите сили, защото други Ангели или полуангелски Същества са ги заместили в ръководството на човечеството. А това означава, че те не могат да продължат също и своето собствено развитие.

С това обръщаме поглед към онази категория Същества, които през египетската епоха биха могли да използват своите сили, но не са го направили докрай. В последвалата гръко-римска епоха тези сили са вече неприложими, защото ръководството над хората се поема от други Същества и въобще цялата нова същност на тази епоха не допуска тяхната намеса. И както Съществата, които на Старата Луна не достигнаха своята ангелска степен, имаха задачата отново да се заемат с развитието на човечеството през Земния период, така и Съществата, които като ръководещи през египетско-халдейската култура бяха изостанали в развитието си, трябваше сега да се намесят в новата културна епоха. Следователно, можем да се обърнем към една по-късна културна епоха водачеството, над която се поема не само от нормално напредващите Същества, но и от такива, които бяха изостанали през древната египетско-халдейска култура. Тази културна епоха е нашата, в която живеем днес. Ние живеем в една епоха, когато наред с нормалните ръководители се намесват и Съществата, изостанали през древната египетско-халдейска култура.

Развитието на събитията и Съществата трябва да се разглеждат така, сякаш процесите във физическия свят са действия (откровения), чиито истински причини са в духовния свят. Като цяло нашата културна епоха се

характеризира от една страна с движение и стремеж към спиритуалното. В стремежа на определени хора към спиритуалното се изявяват онези духовни ръководители на съвременното човечество, които за себе си са достигнали нормалната еволюционна степен. Тези нормално еволюирали предводители на нашето развитие се изявяват във всичко, което може да извиси хората до завещаните ни от теософията духовни мъдрости. Но също и изостаналите по времето на египетско-халдейската култура Същества влияят върху нашите културни тенденции; те се изявяват в нашите действия и мисли, засягащи както настоящия момент, така и близкото бъдеще. Те се появяват във всичко, което предава материалистичен отпечатък на нашата култура, а често могат да бъдат забелязани и в самия стремеж към спиритуалното. Практически днес ние изживяваме едно възкресение на египетската култура. Съществата, които трябва да разглеждаме като невидимите ръководители на процесите във физическия свят, се разделят на две категории. Към първата спадат онези духовни индивидуалности, които до нашата съвременна епоха са постигнали едно нормално развитие. Ето защо те можаха да се намесят в ръководството на нашата култура, когато ръководителите на предишната гръко-римска епоха постепенно превръщаха своята мисия относно културното развитие през първото християнско хилядолетие. Към втората категория Същества, чиято дейност се слива с тази на първата, принадлежат онези духовни индивидуалности, които през египетско-халдейската епоха не успяха да завършат своето развитие. През следващата гръко-латинска епоха те трябваше да останат пасивни, но сега те могат отново да се включват в действие, защото нашата съвременна епоха има голямо сходство с гръко-латинската. Ето защо в съвременното човечество излизат на яве много неща, кои то са резултат от възраждането на древните египетски сили, с тази разлика, че много от тях тогава са действували по духовен начин, а днес се явяват отново, но под материалистична форма. За да покажем как древните египетски познания отново оживяват днес, нека да вземем например Кеплер. Той беше изцяло проникнат от хармонията, царяща в устройството на Всемира, и това намери израз в неговите знаменити математически закони за небесната механика, известни като Кеплерови закони. На пръв поглед тези закони са сухи и абстрактни; при Кеплер обаче те възникват от дълбокото му вътрешно усещане за хармонията на Вселената. В съчиненията му четем, че за да открие явленията, които е усетил вътрешно, е трябвало да се обърне към свещените египетски мистерии, да вземе свещените съдове от техните светилища и по този начин да направи откритията, които едва по-късно ще бъдат истински оценени. Когато Кеплер изрича тези думи, те не са просто фрази; в тях се проявява смътното съзнание за едно повторно изживяване не на това, което е научил в древен Египет при своето тогаваш

но прераждане. Нека разберем, че Кеплер е проникнал в египетската мъдрост по време на една от предишните си инкарнации и че в неговата душа египетската мъдрост се възражда в нова форма, съответстваща на нашето време. Обяснимо е защо заедно с египетския гений в нашата култура се вмъкват и материалистични черти: защото египтяните са имали подчертан материалистичен оттенък в своята духовност, проявяващ се например в това, че те са балсамирали телата на мъртвите, т.е. отдавали са определено значение на запазването на физическото тяло. При нас тази особеност идва в преобразен и съответстващ за епохата вид. Същите сили, които тогава не успяха в своята еволюция, сега отново се включват в духовното ръководство на епохата, макар и под друга форма. От душевното настроение, карашо египтяните да балсамират трупове, днес произлизат онези възгледи, които боготворят материята. Балсамирайки мъртвите, египтянинът запазва нещо, което е имало голяма стойност за него. Той смятал, че развитието на душата след смъртта е във връзка със запазването на физическо-материалното тяло. Съвременният анатом извършва дисекция на това, което вижда и смята, че познава законите на човешкия организъм. В нашата съвременна наука живеят силите на египетско-халдейския свят, които тогава са били прогресивни, но днес са вече ретроградни; и ако искаме правилно да оценим характера на съвременната епоха, ние трябва да познаваме тези сили. А те ще имат тежки последици за съвременния човек, ако той не познава тяхната същност. Напротив, ако има съзнание за тяхното действие и изгради правилно отношение към тях, човек може да ги насочи към постигането на добри цели. Тези сили трябва да намерят своето правилно приложение, иначе не бихме имали великите постижения в техниката, индустрията и т. н. на днешната епоха. Тези сили принадлежат към най-ниската степен на луциферическите Същества. Ако човек не ги разпознае съвсем точно, той започва да смята материалистичните импулси на нашето време за единствено възможни и не вижда другите сили, които ни издигат към духовния свят. От тази гледна точка днес трябва ясно да разграничаваме две духовни течения.

Ако чрез мъдрото духовно ръководство споменатите Същества не бяха изостанали през египетско-халдейската епоха, днешната култура би била лишена от необходимата тежест. В такъв случай биха действували само онези сили, които неудържимо биха тласнали човечеството към духовния свят. Хората биха били прекалено склонни да се подчиняват единствено на тези сили. Подобни хора биха се превърнали в мечтатели, биха се интересували само от такъв начин на живот, който им осигурява бързо одухотворяване; единственото им настроение щеше да се свежда до презрение към физически-материалните неща. Но съвременната културна епоха може да изпълни своята мисия само тогава, когато силите на материалния

свят бъдат доведени до пълен разцвет, така че духовните импулси да завладеят и материалния свят. Както най-прекрасните неща могат да се превърнат в съблазън и изкушение за хората, ако човек ги следва едностранчиво, така и - ако би се установила споменатата едностранчивост - би се появила голямата опасност - всички възможни добри стремежи да се изродят във фанатизъм. Както е вярно, че човечеството върви напред, благодарение на своите благородни импулси, вярно е също, че ако в най-благородните импулси внесем мечтателство и фанатизъм, ще извършим най-голямото зло против правилното развитие. За прогреса на човечеството може да се получи нещо благотворно само ако се устремим към духовния свят със смирение и яснота, а не с мечтателство. За да има нашата епоха необходимата тежест и стойност, за да вникнем правилно в материалната същност на нещата, заради всичко това висшата мъдрост, нарочваща развитието на света, остави назад онези сили, които трябваше да приключат своята еволюция през египетската епоха и които днес насочват човешкия поглед към физическия живот.

От изложеното дотук се вижда, че развитието се осъществява както под влиянието на напредващите, така и под влиянието на изоставащите Същества. Погледът на ясновидеца може да проследи съвместната работа и на двете категории Същества в свръхсетивния свят. Така той разбира самите духовни събития, докато физическите процеси, сред които се намира днешният човек, са само откровения на тези духовни събития.

Виждаме, че за правилното разбиране на мировите процеси не е достатъчно ако с помощта на упражнения се отворят „духовното око“ или „духовното ухо“ на човека към висшите светове. По този начин човек постига само това, че вижда духовната действителност, възприема Съществата, които я населяват и знае: ето тук има Същества, принадлежащи към душевния или духовния свят. Необходимо е обаче той да определи и от какъв вид са тези Същества. Някой може да срещне едно Същество от душевния или духовния свят, обаче той все още не може да определи дали то е в напредващ стадий на развитие или принадлежи към категорията на изоставащите Същества, т. е. дали то тласка развитието напред или го спъва. Хора, които придобиват ясновидски способности, но не вникват в посочените условия от развитието на човечеството, по принцип никога не могат да знаят, какъв вид Същества стоят пред тях.

Ясновидството трябва да бъде допълнено от едно ясно разбиране на това, което ясновидецът вижда в свръхсетивния свят. Тази необходимост важи в най-голяма степен тъкмо за нашата епоха. В предишните епохи тази необходимост не е съществувала в сегашния си вид. Ако се върнем назад към древните култури на човечеството, ще открием там съвършено други условия. Когато в най-древен Египет пред ясновидеца заоставало едно съ-

щество от свръхсетивния свят, това Същество носело един вид знак за своята идентичност, на челото му било изписано кое е то, така че ясновидецът не можел да сгреша. Затова пък днес възможността да се сгреша е твърде голяма. Докато древното човечество стоеше все още съвсем близо до духовните Йерархии и можеше да различава какви Същества има пред себе си, днес възможността да се сгреша е огромна. Единственото средство срещу опасните последствия от подобна грешка е усилието за постигане на такива представи и идеи, каквито описахме дотук.

Всеки човек, който може да вижда в духовния свят, според езотеризма, се нарича „ясновидец“. Обаче съвсем не е достатъчно да бъдеш ясновидец. Ясновидецът може да вижда, но не и да различава. Който е при добил способността да различава Съществата и процесите във висшите светове, се нарича Посветен. Посвещението дава възможност да различаваме отделните видове Същества. Следователно, един човек може да прониква като ясновидец във висшите светове, но това не означава, че той е Посветен. За древните епохи различаването на Съществата не е било особено важно, защото когато древните окултни школи разви вали ясновидството у своите ученици, опасността от грешки не е била толкова голяма. Както казахме, възможността за грешки днес е огромна. Ето защо всяко езотерично обучение трябва да вземе мерки, така че наред с ясновидството да се придобива и посвещение. Наред с развитието на ясновидство, човек трябва да изгради и способността да разграничава различните видове свръхсетивни Същества и процеси.

Тази специална мисия - да изградят равновесие между принципите на ясновидството и тези на Посвещението, имат днес Съществата, които ръководят човечеството. С настъпването на съвременната епоха, ръководителите на духовното обучение трябваше по необходимост да се съобразят с този основен факт. Ето защо езотеричното обучение, което е подходящо за нашата епоха, застъпва принципа да установи правилно съотношение между ясновидство и Посвещение. Това се наложи още в момента, когато човечеството изживя една криза по отношение на висшето познание. А това е периодът на тринадесетия век. Около 1250 г. хората се чувствуваха до най-голяма степен откъснати от духовния свят. Пред ясновидещият поглед, отправен към тази епоха, се разкрива следното. По това време най-изтъкнатите личности, устремени към висшето познание, си казваха: „Това, което нашият разум, нашият интелект, нашето духовно знание могат да открият, се ограничава в рамките на заобикалящия ни физически свят. С нашите човешки методи на изследване и познание ние не можем да достигнем до духовния свят; за този свят ние знаем само това, което научаваме от съобщенията на древността.“ През споменатия тринадесети век съществуваше едно помрачение на непосредственото духовно вижда

не във висшите сватове. Фактът, че това е казано в епохата, когато процъфтяваше схоласти ката има своето сериозно основание.

Приблизително 1250 г. е времето, когато хората трябваше да теглят границата между това, на което можеха да вярват според впечатленията си от завещаните им предания и това, което можеха да опознаят сами. Последното се ограничаваше само в рамките на физическия сетивен свят. А после идва времето, когато все повече и повече става възможно отново да се придобие способността за виждане в духовния свят. Обаче това ново ясновидство значително се различава от старото, което около 1250 г. постепенно угасна. За новата форма на ясновидство, западно-европейският езотеризъм трябваше строго да се придържа към принципа, че просвещението има задачата да изгражда и направлява духовните сетива. С това се отличава особената мисия пред езотеричното течение, което навлизаше в европейката култура. С настъпването на годината 1250 започна нов тип ръководство за постигането на свръхсетивните светове.

Това ръководство беше подготвено от духовете, които тогава стояха зад външните исторически събития и още столетия по-рано извършиха подготовката за езотеричното обучение, станало възможно в условията на настъпващата 1250 година. Ако не искаме да злоупотребяваме с понятието "модерен езотеризъм", то може да ни послужи тъкмо за да определим духовната дейност на тези високо развити личности. За тях обикновената история не знае нищо. Но техните дела присъствуват в цялата култура, която се разгърна на Запад от 13 век насам.

Значението на 1250 година за духовното развитие на човечеството изпъкна особено силно, ако се вземат предвид резултатите от ясновидските изследвания, които се изразяват в следното. Дори такива индивидуалности които още в предишните си инкарнации бяха постигнали висока степен на духовно развитие и кои то бяха отново инкарнирани около 1250 година, за известно време трябваше да изживеят пълно помрачение на способността за непосредствено виждане на духовния свят. Дори индивиди, напълно озарени от духовното познание, оставаха като откъснати от духовния свят и можеха да си спомнят за него само от опитностите, които идваха от техните предишни инкарнации. И така, виждаме как узрява необходимостта от навлизането на един нов елемент в духовното ръководство на човечеството. Това беше елементът на истинския модерен езотеризъм. Само чрез този езотеризъм може да бъде разбран в истинския смисъл фактът, че в духовното ръководство на цялото човечество, а и на отделния човек, прониква това, което наричаме "Христовия импулс".

От Мистерията при Голгота до настъпването на новия езотеризъм протича първия период от усвояването на Христовия импулс в човешките души. Тогава хората приемаха Христос до известна степен несъзнателно и

като една по-висша духовна сила, така че по-късно, когато бяха принудени да го приемат съзнателно, те правеха всевъзможни грешки и навлизаха в истински лабиринт по отношение на разбирането за Христос. Лесно можем да проследим как в първите столетия на християнството Христовият принцип е нахлул в по-ниско стоящите душевни сили. После идва новото време, епохата в която живеят днешните хора. В известен смисъл те се намират още в началото и тепърва ще напредват в разбирането на Христовия принцип с помощта на висшите си душевни способности. По-нататък в нашето изложение ще покажем, че упадъкът на свръхсетивното познание до 13-то столетие и бавното му възраждане - макар и под друга форма - оттогава насам, съвпада с навлизането на Христовия импулс в развитието на човечеството.

И така, модерният езотеризъм може да схваща като едно издигане на Христовия импулс в движеща сила при ръководството на онези души, които искат да проникнат до познанието на висшите светове, с оглед на съвременните условия.

### **ТРЕТА ЛЕКЦИЯ**

В съответствие с изложеното дотук, трябва да търсим духовното ръководство на човечеството в лицето на онези Същества, които са завършили своята „човешка“ степен още по време на предишното планетарно въплъщение на Земята, а именно на Старата Луна. На това ръководство се противопоставя друго, спъващо първото, и въпреки това в известен смисъл стимулиращо развитието на човека и света. Това противоположно ръководство се упражнява от Съществата, които през Лунната епоха не завършиха своето развитие. Става дума за онези ръководещи Същества, които стоят непосредствено над човека. Едните от тях тласкат развитието напред, другите помагат с това, че създават пречки и по този начин укрепват силите, създадени от напредващите Същества, предавайки им крепкост, тежест и позволяващи им да разгърнат своята собствена природа. В смисъла на християнския езотеризъм можем да наречем тези две категории свръхчовешки Същества с името Ангели (Ангелои). Над тях в йерархията са Архангелои, Архаи и т.н., които също участвуват в ръководството на човечеството.

Всред тези категории на различни духовни Същества има всевъзможни традиции, според степената на тяхното съвършенство. Например в категорията на Ангелои - от началото на съвременното Земно развитие - има по-високо и по-ниско стоящи духовни Същества. Първите са отишли далеч над най-ниското равнище

В духовната йерархия на Старата Луна. Между тях и онези, които се намираха тогава на тази най-ниска степен - когато завършва Лунната епоха

и започва Земята - се намират всички възможни степени. Съобразно степенята става и включването на съответните Същества в ръководството на Земята и човечеството. Така в египетската култура начело стояха такива Същества, които на Старата Луна бяха по-съвършени от ръководителите на гръко-римската култура. А те на свой ред бяха по-съвършени от Съществата, които ръководят нашата съвременна епоха. През египетската, респективно гръцката епоха, Съществата, намесващи се по-късно в ръководството, междувременно са напредвали и узрявали, за да ръководят следващата култура. От времето на голямата атлантска катастрофа насам, различаваме седем последователни културни епохи: първата е древноиндийската епоха, следва древно-персийската (в случая „древно-персийски“ не се покрива с това, което официалната история нарича „персийски“, а се има предвид една древна азиатска (иранска) култура, която се разви в земите, където по-късно възникна персийското царство). Третата е египетско-халдейска, четвърта - гръко-римската и пета е нашата собствена културна епоха, която се разгръща от дванадесетото столетие и всред която се намираме и ние. Обаче още сега в нашата епоха се подготвят първите събития, които ще доведат до шестата следатлантска културна епоха. Защото отделните периоди от развитието често се преливат един в друг. След шестата епоха следва седмата. Точно погледнато за ръководството на човечеството се очертава следното. Само през третата културна епоха, египетско-халдейската, Ангелите (или низшите дхианически Същества в смисъла на ориенталската мистика) са били самостоятелни водачи на хората. За древно персийската епоха това не беше така. Тогава Ангелите бяха подчинени в много по-голяма степен на едно по-висше ръководство, отколкото през египетската епоха и действаха според импулсите от по-висшата йерархия. Всичко беше под ръководството на Ангелите, обаче самите Ангели бяха зависими от стоящите над тях Архангели или Архангелои. А през първата древно-индийска културна епоха, когато следатлантският живот стигаше до такава висота в духовно отношение, каквата от тогава е недостижима и до днес - една естествена висота под ръководството на Великите Учители - самите Архангели бяха зависими, в същия смисъл, от Архаите или Началата.

Следователно, ако проследим развитието на човечеството от древно-индийската през древно-персийската и египетско-халдейската епоха, ще установим, че определени Същества от висшите Йерархии, така да се каже, все повече и повече се оттеглят от непосредственото ръководство на човечеството. А как продължава това през четвъртата следатлантска епоха, гръко-римската. Тогава в известен смисъл човекът става напълно самостоятелен. Вярно е, че ръководещите свръхчовешки Същества продължават да участвуват в еволюцията на човечеството; но тяхното ръководство



е такава, че „юздите" се опъват възможно най-слабо и духовните ръководители получават чрез човешките действия толкова много, колкото и хората получават от своите духовни ръководители. Оттук произлиза и онази своеобразна чисто „човешка" култура на гръко-римската епоха, когато човекът е вече предоставен изцяло сам на себе си.

Всички характерни особености на изкуствата в тази епоха, на обществения и държавния живот, са израз на факта, че самият човека трябваше да потъне в своята собствена природа. Когато поглеждаме назад към най-древните периоди от културното развитие, в техния преден фронт откриваме такива свръхсетивни Същества, които вече са приключили своята „човешка" степен в предишните планетарни състояния. Но четвъртата следатлантска епоха идва най-вече за това, да подстави човека на изпитания. Ето защо и цялото духовно ръководство на човека трябваше да се организира по нов начин. Съвременните хора живеят в петата следатлантска културна епоха. Ръководещите Същества на тази епоха принадлежат към същите Йерархии, които управляваха в хода на древната египетско-халдейска култура. Практически същите онези Същества, които бяха начело в древен Египет, отново действуват и в нашата съвременна епоха. Вече подчертахме, че през египетско-халдейската епоха определени Същества изостанаха в своето развитие; тях ние отново откриваме в материалистичните чувства и настроения на нашето време.

Напредъкът, както на прогресивните, така и на репресивните Същества, принадлежащи към категорията на Ангелите (или низшите дхианически Същества), се състои в това, че при египтяните и халдеите те можеха да ръководят, благодарение на онези качества, които сами бяха придобили в много по-древни времена, защото наред с водаческата си дейност, те успяха да усъвършенствуват и самите себе си. Така прогресивните Ангелои встъпват в ръководството на петата следатлантска епоха с качества, придобити през третата, египетско-халдейска епоха. Чрез своя напредък те овладяват твърде специфични особености. А именно, стават способни да приемат в себе си вливането на онези сили, които слизат от най-значимото Същество на цялата Земна еволюция. Върху тях действа силата на Христос. Тази сила действа чрез Исус от Назарет не само върху физическия свят; тя действа също и в духовните светове върху самите свръхчовешки Същества. Христос съществува не само за Земята, но и за тези Същества. Но Съществата, направлявали древната египетско-халдейската култура, тогава не са били под ръководството на Христос; подчинението им на Христос идва след тази епоха. И тъкмо в това се състои техният напредък, че сега те ръководят нашата пета следатлантска епоха под влиянието на Христос. Него следват те в духовните светове. А изоставането на онези Същества, за които споменахме, че работят като задържа-

щи сили, се дължат на обстоятелството, че те не се подчиняват на Христовото ръководство, а действуват по-нататък независимо от Христос. Ето защо в културата на човечеството все по-ясно ще се проявява материалистичното тече ние, което стои под ръководството на изостаналите египетско-халдейски Духове и дава цялата материалистична характеристика на нашата епоха. Всичко, което се обективира в днешната материалистична наука, се намира под тяхното влияние. Наред с всичко това, обаче, се поражда и едно друго течение, което си поставя като цел така да проникне в човека, че в крайна сметка във всички свои действия той да открие това, което наричаме „Христовия принцип“. Днес има хора, които например казват: „В основата си нашият свят е изграден от атоми.“ И кой нашепва на хората мисълта, че светът е изграден от атоми? Това са свръхчовешките Ангелски Същества, изостанали по Време на египетско-халдейската епоха.

А какво научава човечеството от онези Същества, които през египетско-халдейската епоха постигнаха целта на своето развитие и още тогава бяха открили Христос? Те ще могат да вливат в човека съвсем други мисли, а не че например всичко се състои от материални атоми; защото те ще разкрият на хората, че и в най-малките частици на физическия свят веществата са проникнати от Христовия Дух. Колкото и чудно да изглежда - ще дойде време, когато химици и физици няма да изучават химията и физиката по днешния начин, а именно под влиянието на изоставащите египетско-халдейски Духове; бъдещите химици и физици ще преподават по нов начин: материята е изградена според организиращото участие на Христос! Христос ще бъде открит дори в законите на химията и физиката. Спиритуалната химия и спиритуалната физика са тези - що се отнася до науките - на които принадлежат бъдещето. Несъмнено днес за много хора това изглежда фантастично или дори по-лошо. Но често пъти всичко, което в бъдещето ще се окаже мъдрост, днес изглежда лудост.

Факторите, които в посочения смисъл се намесват в развитието на човешката култура, могат да бъдат забелязани още сега от внимателния наблюдател. Но подобен човек знае в същото време много добре формалните и привидно точни възражения на официалната наука и философия срещу тази „лудост“.

При такива предпоставки лесно може да се разбере какво предимство имат свръхчовешките Същества пред човека. Хората от следатлантското време са познали Христос през четвъртата, гръко-римска епоха. Защото Христовото Събитие навлиза в развитието на човечеството тъкмо в хода на тази културна епоха. Тогава хората се научиха да познават Христос. Обаче ръководещите свръхчовешки Същества са Го познали още през египетско-халдейската епоха, когато напредвайки са се издигнали до

Него. После през гръко-римската епоха те трябваше да изоставят хората на собствената им съдба, за да се намесят по-късно отново в развитието на човечеството. И когато днес ние се занимаваме с теософия, това не означава нищо друго, освен признаване на факта, че свръхчовешките Същества продължават и сега да ръководят човечеството само че вече самите те са под ръководството на Христос. Така е и с останалите свръхсетивни Същества.

През древно-персийската епоха за еволюцията на човечеството отговаряха Архангелите. Те бяха подчинени на Христос много по-рано от намиращите се под тях духовни Същества. За Заратустра може да се каже, че е насочвал своите последователи и своя народ към Слънцето, приблизително със следните думи: „В Слънцето живее великият Дух Аура Маздао, който след време ще слезе на Земята!“ Защото Съществата от областта на Архангелите, ръководещи Заратустра, са го насочвали към великия водач на Слънцето, който в онези времена още не беше слезъл на Земята, но беше поел пътя към нея, за да се намеси по-късно непосредствено в еволюцията. И ръководещите Същества, които предвождали великите Учители на Индия, им показвали бъдещия Христос; защото грешка е да се мисли, че тези Учители не са предчувствали Христос. Напротив, те казвали, че Той се намира „над тяхната сфера“ и че те „не могат да стигнат до Него“.

Както за нашата пета културна епоха Ангелите са тези, които „включват“ Христос в нашето духовно развитие, така и ръководството на шестата културна епоха ще се поеме от онези Същества, принадлежащи към категорията на Архангелите, които преди това ръководеха древно-персийската култура. А през седма та културна епоха - но вече под ръководството на Христос - начело ще бъдат Архаите, вдъхновителите на древната индийска култура. През гръко-римската епоха Христос слезе от духовния свят и се изяви телесно-физически в Исус от Назарет. Той слезе до равнището на физическия свят. Но в непосредствено по-висшия свят Той ще бъде намерен едва когато човечеството узрее за тава. Занапред Той не ще може да бъде намерен във физическия свят, а само в надсетивния свят, намиращ се непосредствено над физическия. Междувременно хората няма да останат същите; те ще стават все по-зрели и ще намират Христос така, както Го намери Павел в духовната си опитност по пътя за Дамаск: той намери Христос в духовния свят и в този смисъл пророчески предвиди бъдещите връзки на земния човек с Христос. В нашата епоха среща ме същите велики Учители, ръководили египетско-халдейската култура, но сега те ще издигнат човечеството до онова изявяване за Христос, което разтърси апостол Павел пред Дамаск. Те ще покажат на човека, че Христос действа не само на Земята, но и че прониква духовно в цялата

Слънчева система. А през седмата културна епоха преродените свещени Учители на Индия ще възвестяват великия могъщ Дух, за кого то те имаха своите предчувствия още в древна Индия. На времето те възприемаха този Дух като Брахман и твърдяха, че се намира извън тяхната сфера на познание, защото неговата същност може да бъде разпозната само чрез Христос. Така човечеството от стъпало на стъпало се издига нагоре към духовния свят.

През дванадесети и тринадесети век в нашата културна епоха навлезе езо-теричното учение на Розенкройцерите. От него знаем, че Христос е Пред-водител също и на висшите Йерархии, а самото учение се очерта като една истинска необходимост за нашата епоха. Ако в този смисъл разгледаме по-внимателно Съществуто, което живя в Палестина и участва в Мистерията на Голгота, ще установим следното.

До нашето съвремие за Христос е имало изключително много представи например някои християнски гностици през първите векове смятали, че Христос, който е живял в Палестина, изобщо не е живял във физическо тяло, от плът и кръв, а е притежавал само едно видимо етерно тяло; следователно и самата Му смърт на Кръста не е била действителна, а привидна, защото имал само етерно тяло. После идва известният спор между ариянци и анастасиянци, както и други възгледи, защитаващи най-различни тези и тълкувания върху същността на Христос. И до ден днешен хората поддържат в себе си всевъзможни представи за Христос.

Духовната Наука вижда в Христос не само земно, но и едно космическо Същество. В известен смисъл и самият човек има космически произход. Той живее двойствен живот: един във физическото си тяло от раждането до смъртта и друг - в духовните светове между смъртта и новото раждане. Докато човек е въплътен във физическо тяло, той живее в зависимост от Земята, понеже физическото тяло зависи от условията и силите на Земята. Но той не приема само силите и веществата на Земята, а е включен и принадлежи към целия физически организъм на Земята. След като мине през Портата на смъртта, той не принадлежи вече към Земяните сили, но би било погрешно да считаме, че тогава той не е под влиянието на никакви други сили; след смъртта човек също остава свързан със силите на Слънчевата система и на другите звездни системи. Между смъртта и новото си раждане човекът живее в космическия свят, също както по времето от раждането до смъртта живее в земния свят. След смъртта човекът принадлежи на Космоса, както по време на земния си живот принадлежи на елементите „въздух“, „вода“, „земя“ и т. н. В живота си между смъртта и новото раждане човекът се доближава до космическите влияния. От планетите идват не само физически сили, за които говори официалната астрономия, като например гравитацията; от тях идват и духовни сили.

Тъкмо с тези сили е свързан човекът - всеки по особен начин според своята индивидуалност. Ако е роден например в Европа, той влиза в други отношения с топлинните условия и т.н., отколкото ако би бил роден, да кажем, в Австралия. По сходен начин между смъртта и новото раждане човекът е свързан и с целия духовен свят: един предимно с духовните сили на Марс, друг предимно с тези на Юпитер, трети изобщо със силите на цялата планетарна система. И точно тези сили довеждат човека отново на Земята. Така преди раждането си той се намира в дълбока връзка с цялото звездно пространство.

Според специфичните отношения между човека и Космическата система, се определят и силите, които го насочват към съответната родителска двойка, към съответното родно място. Подтикът, импулсът да се инкарнира човек тук или там, в едно или друго семейство, в един или друг народ, в една или друга епоха, зависи от това, как той е включен в Космоса още преди своето раждане.

В по-стари времена там, където се е говорил немски език, се употребявал един израз за раждането на човека, който е изключително показателен. Когато се ражда някой, по тези места казвали, че той „ставал млад“, че „се подмладявал“. Този израз съдържа несъзнаваното усещане, че по времето между смъртта и новото раждане първоначално човекът е бил под влиянието на силите, които са довели до неговото остаряване. В предишната му инкарнация и че после вместо тях идват други сили, които - преди раждането - отново го „подмладяват“. Подобен израз откриваме и в Гьотевия „Фауст“: „В Страната на мъглите подмладен...“, като в случая „Страната на мъглите“ или „Небелланд“ е старото име на средновековна Германия.

В основата на всеки хороскоп лежи истината, че познавачът на тези явления може да разкрие силите, според които даден човек е подставен във физическото си съществуване. На всеки човек съответствува точно определен хороскоп, защото в този хороскоп са представени силите, които насочват неговия живот. Ако например в даден хороскоп Марс стои в съзвездието Овен, това означава, че определени сили от Овена не могат да проникнат през Марс, т.е. че те ще бъдат отслабени. Следователно, човекът пристъпва към своята инкарнация, а хороскопът е това, по което той се ръководи, преди своето физическо раждане. В днешно време всичко това изглежда съвсем достъпно, но трябва да подчертаем, че в повечето случаи то е превърнато в чисто дилетантство или суеверие и че за външния свят истинската наука за тези неща е до голяма степен изчезнала. Ето защо принципите, за които става дума тук, не бива да се оценяват според съмнителното равнище на днешната „астрология“.

Това, което тласка хората към физическо въплъщение, са именно действущите сили на звездния свят.

Ако наблюдаваме един човек с погледа на ясновидеца ще установим, че неговият организъм е резултат от взаимодействието на космическите сили. Този факт може да бъде онагледен донякъде хипотетично, но в напълно съответстваща за ясновидските възприятия форма. Ако вземем физическия мозък на един човек и се вгледаме в неговата конструкция с погледа на ясновидеца в неговите анатомични дялове и структури, ще открием, че мозъкът на всеки човек е различен. Няма двама души с еднакъв мозък. Нека сега да си представим, че бихме могли да фотографираме този мозък с всички негови структури, така че да станат видими всички подробности - тогава за всеки човек бихме получили различна фотография. И ако фотографираме мозъка на един човек в мига на раждането му, а после фотографираме и небесното пространство, намиращо се точно над месторождението на същия човек, образът на небесното пространство би съвпаднал напълно с този на човешкия мозък. Както в него са подредени съответните анатомични дялове, така и в небето са подредени звездите. Човекът носи в себе си един образ на небесното пространство съвсем различен от този на другите в зависимост от мястото и времето на своето раждане. Това показва, че човекът се ражда от целия Космос.

След като се замислим върху всички тези неща, ще се издигнем и до представата по какъв начин Макро космосът се проявява в отделния човек и опирайки се на това познание, ще разберем как Макрокосмосът се проявява в самия Христос. Но ако си предоставяме Христос след Кръщението от Йоан така, сякаш Макрокосмосът живее в Христос по същия начин, както и при останалите хора, ще изпаднем в голяма грешка.

Нека да се спрем първо на Исус от Назарет, чийто живот протече при много необичайни условия. В началото на нашето летоброене се раждат две деца Исус. Едното от Натановата родословна линия на Давидовия дом, а другото - от Соломоновата родословна линия на същия дом. Двете деца се раждат приблизително по едно и също време. В детето Исус от Соломоновата родословна линия, за което се говори в Евангелието на Матей, беше инкарнирана същата индивидуалност, която по-рано беше живяла на Земята като Заратустра, така че в това дете Исус от Матеевото Евангелие имаме преродения Заратустра или Зороастрър. Евангелието на Матей описва как в това дете до неговата дванадесета година израства индивидуалността на Заратустра. В същата година Заратустра напуска тялото на това дете и преминава в тялото на другото дете Исус, за което ни говори Евангелието на Луна. Ето защо това дете се променя внезапно и напълно. Родителите му остават изумени, когато отново го намират в Ерусалимския храм, понеже в него е духът на Заратустра. Това проличава

от факта, че след като се загубва и бива отново намерено в Ерусалимския храм, детето говори така, че родителите му просто не могат да го познаят. По-рано това дете - Натановият Исус - съвсем не е проявявало такива способности. Но когато започва да говори с книжниците в храма, мъдростта му изумява всички, защото в него вече присъствува духът на Заратустра. Духът на Заратустра живее в младия Исус, който произхожда от Натановата родословна линия на Давидов дом до неговата тридесета година. В това друго тяло той постига още по-пълно съвършенство. Трябва да отбележим още, че това друго тяло, където сега обитава духът на Заратустра, притежава тази особеност, че в неговата астрална част, в неговото астрално тяло Буда внася своите импулси от духовния свят.

Източната традиция е права, когато твърди, че Буда се е родил като „Бодисатва“ и едва през двадесет и деветата година от своето земно съществуване, той се издига до степента Буда.

Когато Гаутама Буда бил малко дете, в царския дворец на баща му пристигнал, плачейки Азита, Великият индийски мъдрец. Той плачел, защото като ясновидец е видял, че Гаутама ще стане Буда и понеже бил в преклонна възраст, усещал че няма да дочака мига, когато синът на цар Судходана ще се издигне до степента Буда. Този мъдрец отново се ражда по времето на Исус от Назарет. Той е онзи свещеник в храма - от Евангелието на Лука - който вижда как в детето Исус от Натановата родословна линия се изявява Буда. И понеже вижда това, изрича думите: „Сега, Господи, освободи с мир роба си, защото видях моя учител!“ Онова, което той някога не можа да види в Индия, вижда сега в астралното тяло на детето Исус, за което ни разказва Евангелието на Лука. Той вижда Бодисатва, но вече издигнат в степента Буда.

Всичко това е било необходимо, за да се стигне до онова тяло, което покъсно приема „Йоановото Кръщение“ в реката Йордан. Тогава индивидуалността на Заратустра напуска тропичното тяло - физическо, етерно и астрално - на онзи Исус, който израства по толкова сложен начин, за да може Духът на Заратустра да обитава в него. Прероденият Заратустра трябваше да мине и през двете възможности на развитие, заложен в двете деца Исус. И така, пред Йоан Кръстител е стояло тялото на Исус от Назарет и точно в него нахлува космическата индивидуалност, на Христос. При другите хора космическо-духовните закони действуват само до толкова, доколкото ги подготвят за земния живот и доколкото ги поставят в определени земни отношения. Защото в обикновения случай срещу висшите закони застават тези, които възникват от условията на земното развитие.

А при Христос Исус след Йоановото Кръщение продължават да действуват само онези космическо-духовни сили, които са извън влиянието на Земните еволюционни закони.

Докато Исус от Назарет живее като Христос Исус през последните три години от своя живот - от три десетата до тридесет и третата си година - в Палестина, в него действуваше цялата космическа сила на Христовото Същество. През това време Той е непрекъснато под влиянието на целия Космос - нито една Негова крачка не е извън духовните влияния на Космоса. И всичко, което се разиграва тук в Исус от Назарет, е едно напредващо обективизиране на хороскопа, защото при Него във всеки момент става това, кое то иначе се случва само в мига на раждането на човека. Тези процеси стават възможно само благодарение на факта, че цялото тяло на Натановия Исус остава под влиянието на всички духовни Йерархии, участващи в ръководството на нашата Земя. Но щом целият духовен Космос действа в Христос Исус, кой тогава тръгва за Капернаум или за където и да е? Защото този човек, който броди тогава по земята, изглежда като всеки друг човек. Обаче в Него действуват именно космическите сили, които идват от Слънцето и звездите; те направляват тялото. И всяко Негово действие бе израз на взаимната връзка между Земята и Небето. Ето защо в Евангелията така често се загатва за връзката между звездната констелация и делата на Христос Исус. В Евангелието на Йоан четем например как Христос намира своите първи ученици. Там е казано: „Това стана в десетия час“, защото Духът на целия Космос е намерил израз в този факт съобразно времевите отношения. Подобни неща са загатнати и на други места, макар и не толкова явно, обаче ако човек е действително способен да чете Евангелията, ще ги намери навсякъде.

От тази гледна точка могат да се разглеждат и чудесата с изцеленията на болните. Нека да се спрем на следния пасаж: „Когато Слънцето беше залязло, доведоха при Него болните и Той ги излекува“ Какво означава това? Тук евангелистът обръща внимание на факта, че изцелението е свързано с цялата звездна констелация, че то може да се извърши само след залеза на Слънцето. Христос Исус е представен като един вид посредник между болния и силите на Космоса, които могат да проявят целебното си действие тъкмо в този момент. А самото изцеление става именно поради присъствието на Христос; именно благодарение на Него болният се излага под въздействието на лечебните космически сили, които могат да се проявят само при точно определени пространствено-времеви съотношения. Силите на космоса действуват върху болния чрез своя представител, чрез Христос.

Обаче те могат да действуват по този начин само през земния живот на Христос. Само тогава беше налице такова съотношение между космичес-



ките констелации и човечеството, което позволяваше - поради факта, че космическите констелации действуват върху човека чрез Христос - определени болести да бъдат излекувани. Обаче повторение на същите взаимоотношения в развитието на космоса и Земята не е възможно, както не е възможно и второ въплъщение на Христос в човешко тяло. От тази гледна точка Христовото присъствие на Земята се явява като земен израз на съответните отношения между Космоса и силите на човешкия организъм. Приближаването на един болен до Христос означава, че поради близостта до Христос болният влиза в такива отношения с Макрокосмоса, които могат да действуват върху него именно като лечебни космически сили.

\* \* \*

Изложените дотук гледни точки не позволяват да вникнем в ръководството, което Христос осъществява над цялото човечество. Обаче и другите сили, които бяха изостанали през египетско-халдейската епоха, продължават да са активни наред с проникнатите от Христос сили. Това поличава и от факта как съвременните хора гледат на Евангелията. Появиха се много литературни произведения, които по твърде странен начин се опитват да внушат, че разбирането на Евангелията е възможно само в астрологична светилна. Най-големите противници на Евангелията се позовават на такива астрологически анализи, като например, че пътят на Архангел Гавраил от Елисавета до Мария не означавал нищо друго, освен преминаването на Слънцето от съзвездието „Дева“ в друго съзвездие. До известна степен, това е вярно, само че тези мисли са внушени на нашето съвремие в тази форма от изостаналите през египетско-халдейската епоха духовни Същества. Чрез подобни внушения те принуждават хората да вярват, че Евангелията описват само алегии, които отразяват определени космически отношения. А в действителност нещата стоят така, че в Христос се проявява целият Космос и следователно можем да опишем живота на Христос само когато проследим отделните събития според космическите отношения, които - чрез Христос - непрекъснато проникват в Земната еволюция. Ето как едно правилно схващане на тези въпроси ще ни доведе до пълното и дълбоко възникване в земния живот на Христос, докато описаните заблуждения водят до извода: ето, в Евангелията та животът на Христос отразява най-вече космическите констелации, следователно алегорично предоставени са само тези констелации и никакъв физически реален Христос не е съществувал на Земята.

Ако искаме да си послужим с едно сравнение, нека да си представим всеки човек като отражение в едно сферично огледало. В него ще се отразят и образите на целия останал свят. Да допуснем, че върху огледалото оче-

ртаваме контурите на отделните образи. След това вземаме огледалото и носим получените образи навсякъде с нас. Тук е загатнат един съществен факт: Когато човек се ражда, той поема в себе си едно огледално отражение на Космоса и носи този единствен образ през целия си живот. Но с огледалото можем да постъпим и така, че макар да е винаги с нас, то да отразява околния свят. Тогава то непрекъснато ще отразява околния свят. Този символ е валиден за Христос в интервала от Йоановото Кръщение до Мистерията на Голгота. Това, което при другите хора се влива в земното съществуване само при раждането, в Христос Исус то се влива във всеки момент от Неговия живот. При Мистерията на Голгота духовните сили на Космоса нахлуха в духовната субстанция на Земята и оттогава са свързани с Духа на Земята.

Когато апостол Павел получи ясновидските си прозрения по пътя за Дамаск, той разбра, че това, което по-рано беше в Космоса, сега премина в Духа на Земята. В това може да се убеди всеки, който в прозрение стигне дотам да изживее събитието от Дамаск. През двадесети век ще се появят първите хора, които ще могат по духовен път да изживеят Христовото Събитие така, както го изживя апостол Павел.

До този момент Христовото Събитие можеха да изживеят само онези, които чрез езотерично обучение стигаха до ясновидство. Занапред виждането на Христос в духовната сфера на Земята ще бъде възможно само по пътя на естествените еволюционни процеси, засягащи цялото човечество - по пътя на новите и нарастващите душевни сили на човека. От определен момент на двадесетия век ще стане възможно повторение на събитието от Дамаск за някои хора; после броят им постепенно ще нараства, докато в по-далечното бъдеще то ще се превърне в една естествена способност за всяка човешка душа.

\* \* \*

Намесата на Христос в Земната еволюция дава съвършено нов тласък в нейния ход. Израз на това са и някои външно-исторически събития. През първите епохи на следатлатнското развитие хората знаеха: „Над нас са не само физическите тела на Марс, Юпитер или Сатурн; това, което виждаме като планети, е само външният израз на определени духовни Същества." В хода на времето този възглед беше напълно забравен. Днес небесните тела се разглеждат само в чисто физически план. А в Средновековието хората виждаха само това, което очите им различаваха: сферата на Венера, сферата на Слънцето, на Марс и т.н. до сферата на неподвижните звезди; после идваше осмата сфера, като една синя твърда стена. Тогава се появи Коперник и разби възгледите, според които меродавно е само това, което човек възприема чрез сетивата.

Несъмнено, днешните учени сигурно ще възразят: „Разбира се, има и заблудени глави, които твърдят, че светът е „Майя“, илюзия и че би трябвало да прогледнем в някакъв духовен свят, за да познаем истината." Но истинската наука е само тази, която се придържа към сетивата. А кога астрономите са се доверявали единствено на сетивата? Когато е тържествувала онази астрономическа наука, която днес вече се оборва!

Едва с опитите на Коперник да вникне в това, което съществува в комическото пространство извън илюзията на сетивата, започва днешната модерна астрономическа наука. И така е всъщност с останалите научни дисциплини. Навсякъде, където възникват науки в съвременния смисъл на думата, те рязко се противопоставят на илюзорните сетивни възприятия. Едва след като Коперник посочи: „Това, което виждате е Майя, илюзия; доверете се на това, което не можете да видите! - едва тогава науката се превърна в считаното днес от хората за „наука". Следователно, бихме могли да се обърнем към представителите на съвременната наука". Вашата наука стана „наука" едва тогава, когато тя престана да се доверява на сетивата. „После дойде Джордано Бруно като философски тълкувател на Коперниковото учение. Той отпрати поглед навън в космическото пространство и заяви: „Това, което се нарича граница на пространството и което досега е било означавано като осмата сфера, обхващаща всички останали, просто не съществува. Това е Майя, илюзия; защото в космическото пространство са пръснати безброй светове. Онова, което досега се възприемаше като граница на пространството, е всъщност само граница на сетивното човешко възприятие. И ако отправим погледа си над сетивния свят, ние ще видим не само онзи познаваем за сетивата свят - тогава ние ще открием безкрая."

От казаното дотук става ясно, че еволюцията на човечеството протича по следния път. Първоначално човекът имал един чисто духовен възглед за Космоса, който в хода на времето постепенно изчезнал. На негово място се появило предимно сетивното възприемане на света. Тогава в еволюцията навлиза Храстовият Импулс. Именно чрез него човечеството започва отново да прокарава духовния принцип в своя материалистичен светоглед. В момента, когато Джордано Бруно строши оковите на илюзорните сетивни възприятия, Христовото развитие беше напреднало вече дотам, че в Джордано Бруно можа да се прояви душевната сила, възпламенена от Христовия Импулс. С това е загатнато и цялото значение на Христовото Събитие за еволюцията на човечеството; еволюция, която се намира едва в своето начало.

Към какво се стреми Духовната Наука?

Тя довършва делото, започнато от Джордано Бруно и други като него, като напомня: Това, до което стига външната наука, е Майя, илюзия. Както

навремето хората стигаха до „осмата сфера“ и считаха, че тя обгражда цялото пространство, така и днешното мислене ограничава човешкото съществуване в рамките между раждането и смъртта. Духовната Наука разширява погледа отвъд раждането и смъртта. С помощта на такива идеи постепенно разбираме, че развитието на човечеството е като една затворена верига. В истинския смисъл на думата това, което Коперник и Джордано Бруно извършиха за преодоляването на сетивните илюзии относно пространството, беше инспирирано от същото духовно течение, което инспирира и новата Духовна Наука или Антропософия. Новият езотеризъм вече действуваше по невидим и тайнствен път върху Коперник, Бруно, Кеплер. И тези, които днес се опират на Джордано Бруно и Коперник, а не искат да приемат Антропософията, изневеряват на собствените си традиции, като се придържат само към илюзията на сетивата. Обаче Духовната Наука показва: както Джордано Бруно проби синята небесна твърд, така и Антропософията събаря границите на раждането и смъртта, като показва, че произхождащият от Макрокосмоса човек влиза във физическото си съществуване и минавайки през смъртта отново се връща в Макрокосмоса. И това, което виждаме, макар и в ограничен размер при всеки отделен човек, застава пред нас в огромен мащаб като представителя на космическия Дух, Христос Исус. Христовият Импулс можеше да бъде даден само веднъж. Само веднъж необозримият Космос можеше да се отрази като в огледало, защото тогавашната небесна констелация остава неповторима. Тази констелация трябваше да се прояви чрез посредничеството на едно човешко тяло, за да може Земята да приеме Христовия Импулс. Както тогавашната звездна констелация не може да настъпи втори път, така и Христос може да се възплъти само веднъж. Само ако човек не знае, че Христос е представител на целия Космос и не може да приеме Христовия Импулс, чиито основни елементи ни дава Антропософията, само тогава той може да твърди, че Христос ще се явява многократно на Земята във физическо тяло.

Виждаме как от новата Духовна Наука или Антропософия се ражда една идея за Христос, която по съвършено нов начин показва родството на човека с целия Макрокосмос. И действително, за да познаем истинския Христос, необходими са онези инспириращи сили, които се появяват сега чрез ръководените вече от Христос древни египетски и халдейски свръхчовешки Същества. Необходима е онази нова инспирация, която големите езотерици на Средновековието подготвиха още през тринадесетия век и която ще се проявява все повече и все по-открито. Когато в смисъла на Антропософията човек подготвя правилно душата си за познанието на духовния свят, тогава той може ясновидски да види и чуе откровенията на древните египетски и халдейски Същества, които сега са духовни ръково

дители под водачеството на Христовото Същество. Онова, което предстои на човечеството, можеше само да се подготви от първите векове на християнството, включително и до наши дни. Ето защо трябва да кажем: „Занапред в човешките сърца ще живее една идея за Христос, несравнима по своето величие с нищо, което човечеството смята, че познава до днес. Това, което възникна като първоначален импулс чрез Христос и живя като представа за Него до наши дни - дори и всред най-добрите представители на християнството - е само подготовка за истинското познание на Христос." Би било странно, но все пак би могло да се случи - европейските последователи на Христовата идея да бъдат упрекнати, че не се придържат към западната християнска традиция. Защото християнската традиция на Запада е съвсем недостатъчна, за да бъде разбран Христос в бъдещите времена.

С помощта на западния езотеризъм разбираме как грижата за човечеството постепенно прераства - в истинския и точен смисъл на думата - в духовно ръководство, инспирирано от Христовия Импулс. Познанието, бликащо от новия езотеризъм, постепенно ще се влее в сърцата на хората; духовното ръководство на човека и на човечеството ще бъде все повече и повече съзнателно възприемано точно в тази светлина. Нека да си представим, как Христовият Принцип най-напред се вля в сърцата на хората чрез това, че Христос се Въплъти и живя във физическото тяло на Исус от Назарет. За тогавашните хора, обърнати изцяло към сетивния свят, това беше единствената възможност да приемат този Импулс. После виждаме как същият този Импулс - инспириран от новия езотеризъм - можа да вдъхнови хора като Николай Кузански, Коперник, Галилей, така че например Коперник стигна до прозрението: „Сетивното познание не може да ни разкрие истината за Слънчевата система. Ако искаме да открием истината, трябва да навлезем зад илюзията на сетивата!"

По това време хората все още не бяха узрели, включително и личност като Джордано Бруно, за да се включат съзнателно в новото езотерично течение; те трябваше несъзнателно да носят в себе си Духа на това течение. Джордано Бруно възвести по могъщ и величествен начин: „Когато човек навлиза в земното си битие чрез акта на раждането, това е част от Макрокосмоса, която се концентрира в една монада, а когато човек минава през смъртта, монадата отново се разширява; това, което е затворено в тялото, се разширява в Космоса, за да се свие при следващите степени на съществуване и после отново да се разшири."

Ето как от устата на Джордано Бруно прозвучаха такива могъщи истини, изцяло в духа на навия езотеризъм, макар и донякъде откъслечно.

Духовните влияния, които ръководят човечеството не винаги действуват така, че човек да ги възприема съзнателно. Да си представим например

Галилей в катедралата на Пиза. Хиляди хора преди него са вижда ли църковния полилей, но никой не го беше виждал с неговия поглед. Той забеляза лекото му равномерно движение и сравни тези движения с ударите на своя пулс. Така той откри, че ритмичните колебания на църковния полилей са подобни с тези на човешкия пулс и стигна до Закона на махалото в смисъла на съвременната физика. А днес всички знаят, че тя не би съществувала без принципите на Галилей. Ето как навремето действаха силите, които днес се проявяват в Духовната Наука; те накараха Галилей да влезе в катедралата на Пиза под ритмично подвижния църковен полилей и днешната физика получи своите основни принципи. Точно по такъв невидим и тайнствен начин духовният свят ръководи човечеството.

Но сега напредваме към времето, когато хората все повече и повече трябва да изградят в себе си съзнателно отношение към тези духовни сили. Когато хората правилно вникнат в инспирациите на новия езотеризъм, те все повече и повече ще разбират бъдещите събития. А този езотеризъм ясно показва, че днес отново управляват същите духовни Същества, за които загатват древните египтяни като за свои велики Учители; същите духовни Същества, почитани навремето като Богове, ръководят и днес човечеството само че те вече са под предводителството на Христос. Хората все повече и повече ще усещат как занапред те ще са в състояние да възкресят в много по-висша степен, в много по-чист блясък това, което е било преди Христос. Съвременната епоха изисква от човека едно много по-силно и разширено съзнание, едно будно чувство за дълг и отговорност пред познанието за духовния свят и всичко това може да проникне в нашите души само ако задачата на Духовната Наука бъде обухваната в посочения тук смисъл.